

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN
Styrelsen

BESLUT

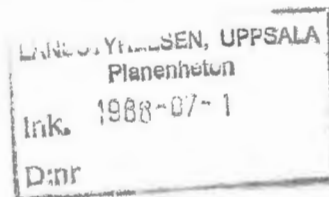
1 (6)

1988-06-21

11.1211-791-88

DK

Enköpings naturskyddsförening
adr Berthold Beste
Grönsöö
199 93 ENKÖPING

Bildande av naturreservat på fastigheten Hemsta 1:3, Enköpings kommun
(4 bilagor)

BESKRIVNING AV RESERVATET

Reservatets benämning: Hemsta
Objektnummer: 03-02-045
Kommun: Enköping
Församling: Boglösa
Fastighet: Hemsta 1:3 och del av samfällid väg för Hemsta by.
Lägesbeskrivning: Reservatet är beläget ca 6 km sydost om Enköping. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga A.

./A

Koordinat i rikets system X= 660950 y= 157570
Koordinat enligt naturvårdsregistret 11H1F4507
Topografisk karta 11 H Enköping S0
Ekonomisk karta 117 15 (11H1f)
Gränser: Reservatet som omfattar hela fastigheten Hemsta 1:3, har utmärkts på till detta beslut fogad karta, bilaga B.
Area: 24 ha
Naturvårdsförvaltare: Enköpings naturskyddsförenings styrelse
Markägare: Enköpings naturskyddsförening. Föreningen förvärfvade fastigheten år 1970 för naturvårdsändamål.

./B

✓ 10

1988-06-21

11.1211-791-88

GRUND FÖR BESLUTET

BESKRIVNING

Hemsta naturreservat omfattar i huvudsak ett beteslandskap med glest träd- och buskbevuxna hagmarker och insprängda öppna fd åkrar. Landskapet är relativt flackt och berget går ofta i dagen i form av välslipade hällar.

Trädbestånden utgörs främst av björk, tall, gran och asp, men även ek, lönn, rönn, vildpäron, vildapel och klarbärsträd förekommer. I buskskiktet är enen karaktärsväxt med inslag av slån och nypon. De öppna betade torrängarna är floristiskt intressanta. Området är rikt på småfågel.

Hemstaområdet innehåller ett stort antal fornlämningar alla av bronsålderskaraktär. Mest känt är den rika förekomsten av hällristningar, bl a Upplands största hällristningsyta. Andra lämningar är t ex skärvstenshögar, stensättningar och gravfält.

Objektet utgör en del av ett område som är klassat som riksintresse för kulturminnesvården. Området är i Uppsala läns naturvårdsprogram klassat som område med mycket högt naturvärde (klass II).

ÄNDAMÅLET MED RESERVATET

Ändamålet med Hemsta naturreservat är att för framtiden bevara och vårda denna del av Hemstadalens beteslandskap med hagmark, smärre skogspartier och insprängda åkrar med hänsyn till landskapsbild, växtlighet och djurliv och på grund av reservatets rikliga förekomst av hällristningar och andra fornminnen. Reservatet ska hållas tillgängligt för allmänheten.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som markerats på kartbilaga B som naturreservat, benämnt Hemsta.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser ska gälla beträffande reservatet.

1988-06-21

11.1211-791-88

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att spränga, gräva, borra, schakta, dika, dämna, dränera, utfylla, tippa avfall och andra massor, plöja, markbereda eller utföra annan direkt eller indirekt markbearbetning med undantag för
 - normal skötsel av åkermark, vägar, stängsel, ledningar och parkeringsplats,
 - åtgärder i övrigt som framgår av bifogad skötselplan,
2. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med reservatets skötsel,
3. anlägga väg,
4. dra fram luftledning,
5. dra fram markledning med undantag för tillfällig ej nedgrävd sådan nödvändig för vattning av betesdjur,
6. uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning eller ändra befintliga sådana för att tillgodose ett annat ändamål än det vartill dessa tidigare varit använda med undantag för iordningställande av torrtoalett i befintlig lada,
7. förändra byggnads yttre utseende,
8. uppföra radiomast, antenn eller liknande anordning,
9. uppföra stängsel eller hägnader annat än för jordbrukets behov,
10. tillföra växtnäringsämnen utanför brukad åker och nedlagd åkermark,
11. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller andra hälso- och miljöfarliga varor utanför brukad åker,
12. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd utöver vad som framgår av bifogad skötselplan,
13. jaga,
14. införa för trakten idag främmande växt- eller djurart,
15. sätta upp skylt, tavla, plakat, affisch, inskrift eller därmed jämförlig anordning med undantag för informations- och fridlysningstavlor.

1988-06-21

11.1211-791-88

Dessutom gäller:

16. Föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärd som är nödvändig för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt.
17. Bestämmelserna i fornminneslagen (1942:350 med ändring 1976:442) gäller i hela området.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående markäga- res och annan sakäga- res skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de anordningar anläggs och att de åtgärder företas som framgår av bifogad skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar ska förbud gälla att

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. imåla ristningar utan länsstyrelsens tillstånd,
3. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
4. gräva upp växter,
5. medföra hund som inte är kopplad eller medvetet störa djurlivet,
6. framföra motordrivet fordon och parkera utanför anvisad väg- och parkeringsplats,
7. ställa upp hus- eller släpvagn,
8. rida, tälta eller göra upp eld,
9. på ett störande sätt använda radioapparat, grammo- fon, band- spelare, musikinstrument e d,
10. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning.

D. Bestäm- lser enligt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårds- förvaltning

1. Reservatet ska i naturvårdshänseende förvaltas av Enköpings naturskyddsförenings styrelse. Naturvårdsförvaltaren är skyldig att rätta sig efter de direktiv länsstyrelsen fortlöpande kan komma att meddela beträffande naturvårdsförvaltningen. Vid förvaltningen ska samråd fortlöpande ske med berörda myndigheter.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan, bilaga C.

1988-06-21

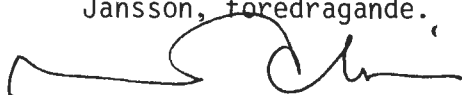
11.1211-791-88

LÄNSSTYRELSEN UPPHÄVER MED VERKAN FR O M DEN DAG DETTA BESLUT VINNER LAGA KRAFT DET BESLUT ENLIGT 19 § NATURVÅRDSLAGEN SOM LÄNSSTYRELSEN MEDDELAT DEN 14 JULI 1970 (dnr IIIR 13-36-69) I DEN DEL SOM OMFATTAS AV NATURRESERVATET.

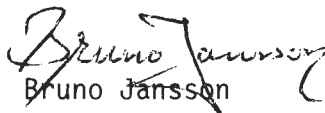
Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och energidepartementet, se bilaga D.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Alsén jämte ledamöterna Andersson, Björkman, Engblom, Englund, Hofring, Hällström, Karlsson, Lindell, Mohlin, Pettersson, Sunnerholm, Wollentz samt tjänstgörande suppleanterna Nordgren och Colliander.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsassessor Gustafsson, naturvårdsdirektör Forsberg, länsarkitekt Fagerberg, länsantikvarie Rydh, överlantmätare Hygstedt och avdelningsdirektör Jansson, föredragande.

Hans Alsén

Bruno Jansson

BILAGOR:

- A Översiktskarta, skala 1:50 000
- B Beslutskarta, skala 1:4 000
- C Skötselplan
- D Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

6

1988-06-21

11-1211-791-88

Översiktskarta

HEMSTA NATURRESERVAT

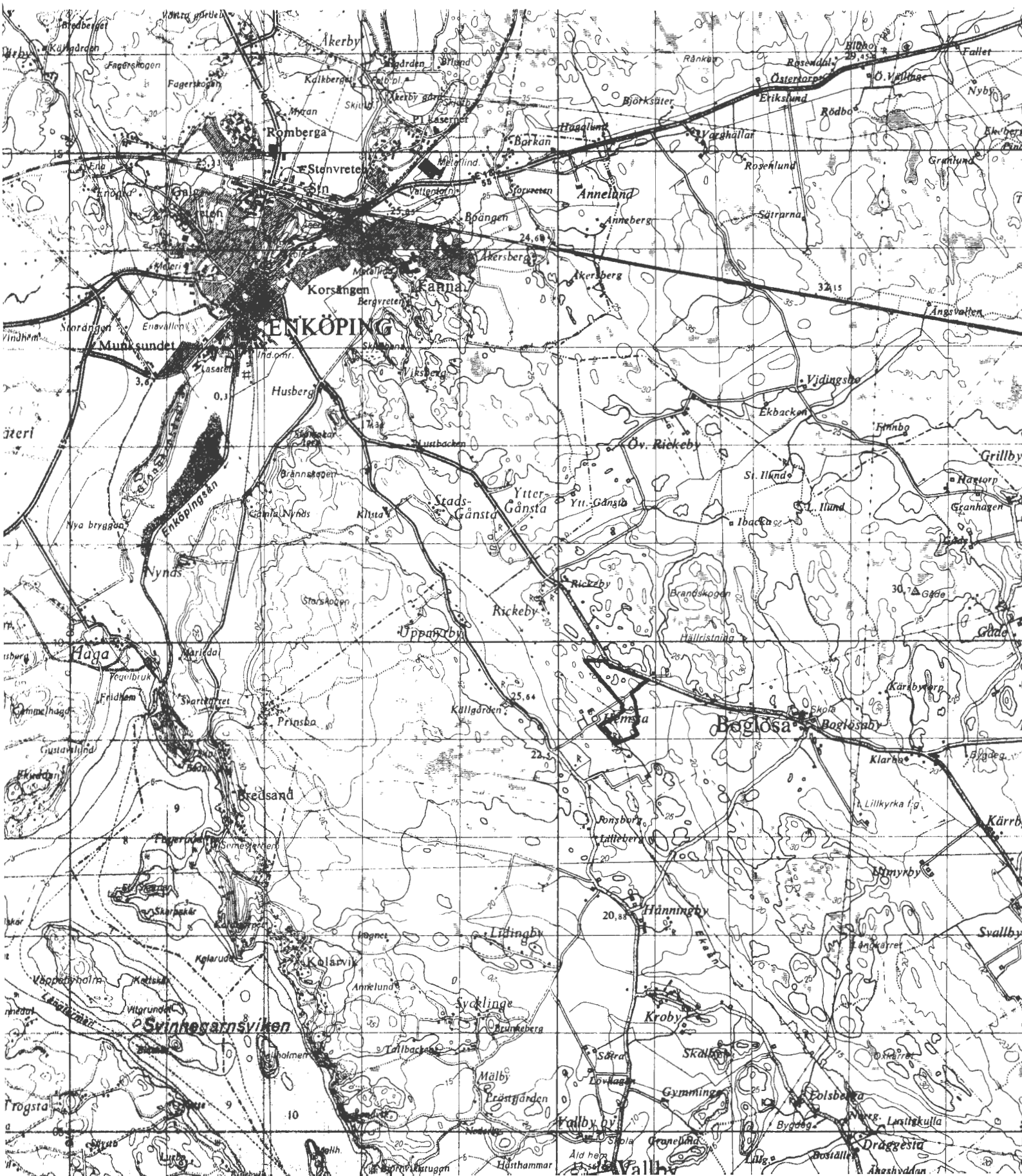
På fastigheten Hemsta 1:3
Enköpings kommun

BILAGA A.

Tillhör länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

Reservatsgräns

Topografiska kartan 1171, 1172.
Skala 1:50 000

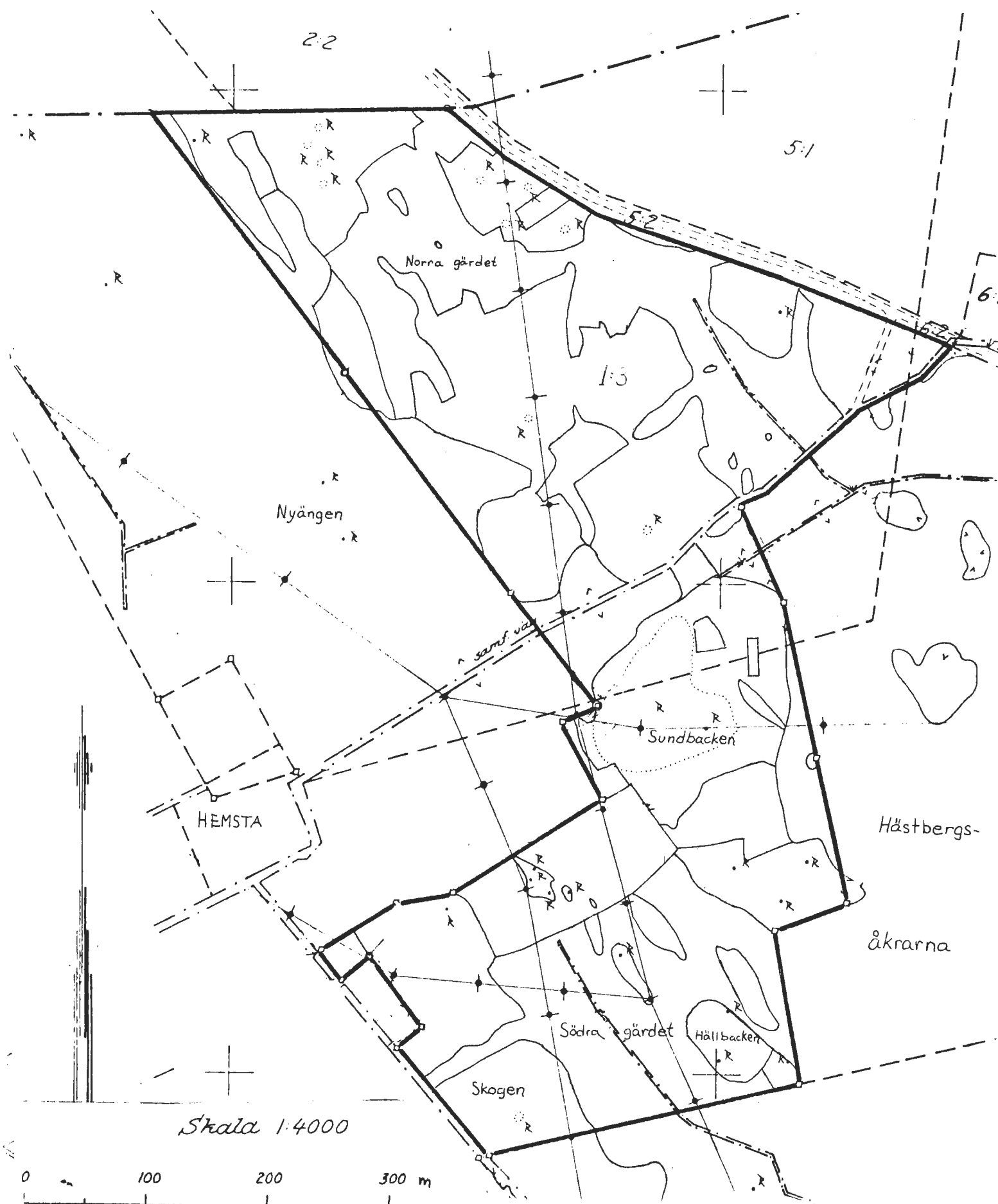
HEMSTA NATURRESERVAT

På fastigheten Hemsta 1:3
Enköpings kommun

BILAGA B.

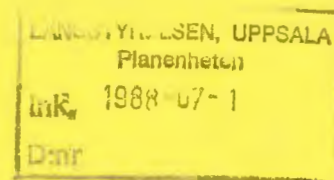
Tillhör länstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

— Reservatsgräns

BILAGA C.

Tillhör länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
Dnr: 11.1211-791-88
Dossier: 0381-02-045
Objektnr: 03-02-045

SKÖTSELPLAN för
naturreservatet HEMSTA
Enköpings kommun, Uppsala län

Naturvårdsförvaltare: Enköpings naturskyddsförenings styrelse

Planen fastställd 1988-06-21 av länsstyrelsen i Uppsala län
efter samråd med statens naturvårdsverk.

Skötselplan för
naturreservatet Hemsta,
Enköpings kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	1
FÖRORD.....	3
I ALLMÄN BESKRIVNING	
1 ADMINISTRATIVA DATA.....	4
2 GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRSKRIFTER.....	4
3 BEFINTLIGA PLANER OCH ANDRA MARKANVÄNDNINGSBESTÄMMELSER...	4
4 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN.....	5
4.1 Naturförhållanden.....	5
4.2 Kulturhistoriska förhållanden.....	5
4.3 Tillgänglighet.....	6
4.4 Servitut, samfälligheter och nyttjanderätter.....	6
4.5 Källuppgifter.....	6
II PLANDEL	
5 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK.....	7
5.1 Övergripande mål.....	7
5.2 Generella riktlinjer och åtgärder.....	7
5.2.1 Hävd jordbruksmark.....	7
5.2.2 Hävd av skogsmark.....	9
5.2.3 Hävd av övrig mark.....	9
Luftledningsgator	
Vägar	
5.2.4 Fornlämningar- fornvård.....	10
5.2.5 Faunavård och jakt.....	10
5.2.6 Byggnader, anläggningar m m.....	10
5.3 Behandling av skötselområden.....	10
5.3.1 Inledning.....	10
5.3.2 Skötselområden.....	11

6	ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV.....	20
6.1	Övergripande mål.....	20
6.2	Riktlinjer och åtgärder.....	20
6.2.1	Tillgänglighet.....	20
6.2.2	Friluftsanordningar/anläggningar.....	20
	Parkeringsplats	
	Sanitära anordningar	
6.2.3	Renhållning.....	20
6.2.4	Information.....	20
	Informationsskyltar	
	Informationsfolder	
	Vägvisning	
6.2.5	Utmärkning av naturvårdsobjektets gräns.....	21
7	TILLSYN.....	21
8	DOKUMENTATION/FORSKNING.....	21
9	FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN.....	21
9.1	Ekonomisk utredning	21
9.2	Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	21

BILAGOR

1. Reservatsbeslutet
2. Fotodokumentation
3. Sammanställning över utredningar och inventeringar i området
4. Kontrakt om upplåtelse av mark för telekabel
5. Ungefärlig sträckning av ledningar enligt servitut och nyttjanderätter
6. Arrendekontrakt
7. Fornlämningsinventering
8. Markslagsfördelning
9. Skötselkarta
10. Anordningar för rekreation och friluftsliv

FÖRORD

Föreliggande skötselplan har upprättats år 1988 av länsstyrelsen i Uppsala län.

Planarbetet har utgått från ett förslag upprättat år 1976 av länsstyrelsen efter samråd med bl a markägare, statens naturvårdsverk, kommunen och skötselrådet.

Skötselplanen ska med bevarat syfte kontinuerligt kunna justeras vid behov. Förslag till ändring av planen ska underställas länsstyrelsen för godkännande och fastställelse. Skötselplanen kan inte ändras i de delar reservatsföreskrifterna hänvisar till skötselplanen utan att en omprövning av reservatsbeslutet görs.

DEL I ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Skyddsform	Naturreservat
Objektsnummer	03-02-045
Beslutsdatum	1988-06-21
Kommun	Enköping
Registerområde	Enköpings kommun
Församling	Boglösa
Läge	Reservatet är beläget ca 6 km sydost om Enköping. Läget framgår av översiktskarta i bilaga 1.
	Topografisk karta 11H Enköping S0 Ekonomisk karta 117 15 (11 H 1f) Koordinat enligt naturv.reg.11 H 1F 4507 Koordinat rikets system x= 660950 y= 157570
Area	Totalt: 24 ha
	Landskapstyp Ödlingslandskap: 24 ha
	Naturtyper
	Barrskog : 2,0 ha
	Blandskog : 0,6 ha
	Lövskog : 2,7 ha
	Skoglös äng : 13,0 ha
	Substratdomi- nerad mark : 2,2 ha
	Övrig mark, P-plats : 0,3 ha
	Åkermark : 3,2 ha
Fastigheter	Hemsta 1:3 och del av samfällid väg för Hemsta by.
Markägare	Enköpings naturskyddsförening
Servitut, nyttjanderätt o dyl	Jordbruksarrende, rätt till väg för utfart, kraftledningsservitut, teleledningsservitut.
Naturvårdsförvaltare	Enköpings naturskyddsförenings styrelse

2. GRUND FÖR BESLUT SAMT FÖRESKRIFTER

./1 Se bilaga 1.

3. BEFINTLIGA PLANER OCH ANDRA MARKANVÄNDNINGSBESTÄMMELSER

Bestämmelserna i fornminneslagen (1942:350 med ändring 1976:442) gäller i hela området.

Tidigare gällde ett förordnande till skydd för landskapsbilden enligt 19 § naturvårdslagen genom länsstyrelsens beslut den 14 juli 1970. Detta förordnande är upphävt för reservatsområdet men gäller fortfarande för angränsande områden.

4. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

4.1 Naturförhållanden

Naturreservatet omfattar i huvudsak två beteshagar vid Hemsta. En stor del av betesmarken består av igensådda f d åkrar. Smärre delar av omgivande brukad åkermark tränger här och var in i reservatet. Landskapet är relativt flackt. Höjden över havet är ca 20 m. Berget går ofta i dagen, till stor del som välslipade berg-hällar. Berggrunden består i huvudsak av grågnejs och glimmer-skiffer. Jordlagren utgörs främst av postglacial lera samt mindre partier av sandig-moig morän.

Trädbestånden utgörs främst av björk, tall, gran och asp, men även ek, lönn, rönn, vildpäron, vildapel och klarbärsträd förekommer. Buskskiktet består mest av en men även av slån och nypon. Floristiskt intressant är torrbackarna i hagarna med bl a en mycket riklig förekomst av solvända, backsippa, gul och vit fetknopp, mandelblom, brudbröd, harklöver, gullklöver, backglim, ängsnejlika och backtimjan.

Hemstahagarna är rika på småfåglar, t ex mesar, hämpling, grönfink, gul- och ortolansparv. Trastar av olika arter förekommer, liksom skogs- och ringduva. Ormvråk, sparv- och duvhök har iakttagits. Hackspettar, särskilt gröngöling hörs ofta vid besök. Rapphöns har funnits, men ej observerats under senare år.

Hare, fasan och rådjur syns relativt ofta, ett grävlingsgryt finns inom nordvästra delen av reservatet.

4.2 Kulturhistoriska förhållanden

Skärvstenshögar, gravanläggningar och talrika hällristningar inom reservatet visar att platsen varit bebodd redan under bronsåldern, ca 1800 fKr - 500 fKr. Närmare beskrivning av fornlämningarna inom området framgår av bilaga 7.

De gamla sta-namnens uppkomst anses gå tillbaka till folkvandringstiden (ca 400-500 e Kr). De betecknar "boplats, gård, by" och är ofta sammansatta med ålderdomliga personnamn. Hemsta torde vara förknippat med Hemer eller Heimer.

I en uppgift om hamnar i Trögdbolagh omnämns Hemsta som Hemmeista år 1540. Hemsta förekommer även bland de gårdar i Södra Trögd som 1571 ingick i Pontus de la Gardies förläning i samband med friherreskap till Ekholmen och Hacksta.

Hela egendomen Hemsta hade som jordbruksfastighet en areal av 233 ha - därav 100 ha åkerjord, bestående av ler- och svartmylla samt mossjord på lerbotten och 133 ha skog, övervägande av barrskogs-karaktär.

Storskifteskartan är daterad 15 juni 1797, och den visar inom naturreservatets område på insprängda åkrar i något mindre omfattning än lagaskifteskartan från 1865. Mangårdsbyggnaden vid Hemsta är från 1700-talets mitt, flygelbyggnaden från 1865.

Under 1930-talet hade gården 5 hästar, 30 kor och 20 ungdjur. Egendomen kom till släkten Karlsson 1790, och 1968 ägdes gården av de tre bröderna Johan Uno, Valter Rudolf och Ivar Henrik Karlsson, som var de sista ägarna av gården som jordbruksfastighet.

1970 förvärvades naturreservatets område av Enköpings Naturskyddsförening. Större delen av den övriga arealen togs i anspråk för att ge bröderna Jakobssons gård vid Hemsta bättre arrondering.

4.3 Tillgänglighet

Reservatet kan nås via allmänna vägen mellan Enköping och Lillkyrka.

4.4 Servitut, samfälligheter och nyttjanderätter

Någon systematisk servitutsutredning finns ej verkställd. Enligt uppgift finns följande tre servitut:

		Inskr.dag	Akt nr
	1. Kraftledning. Statens Vattenfallsverk, Älvkarleby kraftverk 162 87 Vällingby 08/870060	1920-11-25	148
	2. "	1920-12-30	219
	3. "	1923-03-08	177
./4	Enligt kontrakt, bilaga 4, äger televerket rätt att disponera mark för jordkabel och förstärkare under en tid av 50 år från 1975-08-20. Dessutom finns en teleluftkabel (abonnentledning) längs den enskilda vägen mot Hemsta. Ledningen fortsätter som jordkabel ned mot Hemsta.		
./5	Kartbilaga 5, visar ungefärlig sträckning av ovannämnda ledningar. Enligt lantmäteriförättning tillfaller Hemsta 1:3 genom servitut rätt att använda byns samfälliga vägar för utfart.		
./6	Betesrätten, förbunden med vissa villkor, inom fastigheten Hemsta 1:3 är enligt kontrakt, bilaga 6, utarrenderad till lantbrukarna Börje och Bertil Jakobsson, Hemsta, Boglösa, 199 00 Enköping, tel 0171/89004 resp 89113. Åkermarken inom reservatet är genom muntligt avtal upplåten till ovan nämnda lantbrukare.		

4.5 Källuppgifter

- ./2 I bilaga 2 redovisas en utförd fotodokumentation, som bör kompletteras kontinuerligt. Ytterligare fotografisk dokumentation har blivit utförd i och med den fototävling som naturskyddsföreningen utlyst under 1976. Bildmaterialet kommer att arkiveras inom föreningen.

- . /3 Bilaga 3 är en sammanställning över utredningar och inventeringar som berör Hemsta naturreservat. Sammanställningen bör kompletteras succesivt.

Del II PLANDEL

5. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK

5.1 Övergripande mål

Avsikten är att bevara och vårda reservatets nuvarande karaktär av beteslandskap med såväl hagbackar som betad fd åkermark. Därför är det nödvändigt att huvuddelen av reservatet betas kontinuerligt. Träd- och buskskiktens föryngring inom betesmarken säkerställs. Vid behov får åtgärder vidtas för att den fd åkermarken inklusive tillhörande diken ska bibehålla sin karaktär. Idag befintlig åkermark bör även i fortsättningen brukas som sådan. Skogsområdena ska skötas med hänsyn till landskapsbild, växtlighet och djurliv. Avverkning av träd samt buskröjning får endast ske i den mån det främjar den avsedda karaktären hos området. Befintlig lada bör bevaras. För samtliga befintliga fornlämningar gäller fornminneslagen av den 12 juni 1942, §§ 1 och 3. Alla nu rökta fornlämningar hålls fria från buskar och träd om inte annat sägs i de detaljerade skötselanvisningarna i bifogad skötselplan.

Avfall som uppkommer vid avverkning, röjning, städning och skötsel i övrigt ska forslas bort från reservatet. Brännbart material kan lämpligen eldas upp på plöjd åker eller annan mark som ej skadas av åtgärden.

- . /8 Nuvarande markslagsfördelning framgår av kartbilagan 8.

5.2 Generella riktlinjer och åtgärder

5.2.1 Hävd av jordbruksmark

Åkermark

Befintlig åkermark (se bilaga 8) hävdas genom normalt åkerbruk. Åkermarken är som nämnts ovan utarrenderad. Åtgärder intill skötselområde 15 ska ske med försiktighet så att inte hållröjningarna skadas. Vid ogräsbekämpning ska tillses att inte omgivande dikesrenar och intilliggande marker påverkas. Massor från dikesgrävning får inte läggas längs dikeskanten utan ska spridas ut på åkermarken eller bortskaffas på annat sätt. Normal manuell buskröjning runt nuvarande åkermark får utföras. Röjningsvirket bränns eller bortfors på annat sätt. Alla större block (stenar) ska ligga kvar på sina platser. Block och mindre stenar från åkermark får inte läggas upp inom reservatet.

Betesmark

Beteshagarna (se bilaga 8) ska fortlöpande betas av nötkreatur eller några hästar. Betesmarken är som nämnts ovan utarrenderad. Kan lämplig arrendator ej anskaffas träder förvaltaren i arrendators ställe. Stängslens sträckning framgår av kartbilagorna 9 och 10. Arrendator svarar för att stängslet är i fullgott skick.

Stängslet ska, om inte annat sägs, bestå av tre taggtrådar och trästolpar. Undantagsvis kan järnstolpar användas vid passage av berghällar. Härvid beaktas att inte fornlämningar skadas. I samråd med ägaren ska arrendator svara för lämpliga stängselgenomgångar för besökande. Genomgångarna ska vara av vinkeltyp och utformas av stolpar och träslanor så att passerade icke repar sig på taggtråd eller annat. (Se vidare plan för rekreation och friluftsliv). Betestrycket avpassas så att uppväxande gräs- och slyvegetation hålls efter utan att förslitning av mark och önskvärd träd- och buskvegetation uppstår. Det kan med hänsyn härtill visa sig nödvändigt att med mekanisk hjälp hålla efter vegetationen på den f d åkermarken. Under alla förhållanden bör den f d åkermarken efter betessäsongens slut behandlas med slaghack eller motsvarande för att ta bort rator och hålla efter sly- och tuvbildning.

Träd och buskar i den naturliga betesmarken utgör betydelsefulla inslag i landskapsbilden och tjänar bl a som skydd för betesdjuren och övriga fauna.

Träd- och buskvegetationen sparas, vissa landskapsvårdande röjningar kan bli aktuella. Trädbestånden sköts så att de blir livskraftiga. Träd- och buskskiktens föryngring inom betesmarken ska säkerställas. Den f d åkermarken ska dock förbli öppen. För att få fullgod föryngring måste med största sannolikhet betesdjuren utestängas från smärre spridda partier av betesmarken under en övergångsperiod. Vid val av föryngringsytor ska beaktas att inte fornlämningar kommer att bli bevuxna med träd och buskar. Träd- och buskslagsfördelningen ska så långt möjligt överensstämma med dagens. Uppgifter om artfördelning och geografisk fördelning kommer att kunna fås ur den detaljinventering som ägaren kommer att låta utföra inom snar framtid. Enligt föreskrifterna får inte för trakten vid tiden för beslutet främmande växt- eller djurart införas. Torra eller vindfällda träd tas bort om uppenbar fara för människor eller betesdjur föreligger eller om de eljest hindrar tillträdet till reservatet eller utnyttjandet av betesmarken.

Vid behov får betesvallen på den f d åkermarken (se bilaga 8) i framtiden succesivt förnyas för att karaktären av nedlagd åkermark ska vidmakthållas. Exempelvis kraftigare tuvbildning eller förändrad artsammansättning kan motivera en sådan åtgärd. Det är viktigt att markbearbetningen sker grunt.

Vidare får vid behov de öppna diken som tillhör den f d åkermarken grävas ur eller rensas för att de ej ska försvinna eller dämmas igen. Massorna ska föras bort eller kan spridas ut på den f d åkermarken i samband med en förnyelse av betesvallen.

Kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller andra hälso- och miljöfarliga varor får ej användas.

Växtnäringsämnen får inom beteshagarna endast tillföras den f d åkermarken.

Det som uppenbart utgör sprängsten upplagt på berghällar kan få bortföras.

5.2.2 Hävd skogsmark

Inom reservatet finns några smärre skogsbevuxna partier, dock kan man inte tala om några egentliga skogsområden. En stor del av ytan utgör bergimpediment.

Någon egentlig skogsavverkning får ej förekomma. Trädbestånden sköts så att de blir livskraftiga. Föryngringen styrs i önskad riktning genom återkommande röjning av ungplantor med undantag för partiet i reservatets sydvästra hörn. Torra eller vindfällda träd tas bort endast om uppenbar fara för människor eller betesdjur föreligger eller om de eljest hindrar tillträdet till reservatet eller utnyttjandet av åker- och betesmarken.

Trädvegetationen inom betesmarken behandlas ovan.

Kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller andra hälso- och miljöfarliga varor får inte användas. Vidare får inte växtnäringsämnen tillföras.

5.2.3 Hävd av övrig mark

Luftledningsgator

Underhåll av luftledningsgator ska ske med stora naturvårdshänsyn. Röjningarna begränsas till det absolut nödvändigaste. Lågväxande buskar sparas. Röjningar och större upprustningsarbeten bör inte ske under vår och försommar då djurlivet är mest störningskänsligt.

Vägar

Nya vägar får ej anläggas inom reservatet.

Befintliga vägar framgår av kartbilaga 10.

Enligt lantmäteriförättning tillfaller Hemsta 1:3 genom servitut rätt att använda byns samfällda vägar för utfart.

Enköpings naturskyddsförening har del i underhållet av aktuell samfällad väg. Förvaltaren bör träffa avtal med berörda parter för att komma överens om naturskyddsföreningens skäliga del i vägunderhållet.

Se vidare plan för rekreation och friluftsliv.

5.2.4 Fornlämningar - fornvård

Närmare beskrivning över fornlämningarna inom reservatsområdet framgår av bifogad inventering, bilaga 7.

Åtgärder som berör fornlämningar ska ske i samråd med länsantikvarien.

Alla fasta fornlämningar är skyddade av fornminneslagen. Till fornlämningen hör enligt fornminneslagen också ett så stort område som krävs för att bevara fornlämningen och dess miljö (=fornlämningsområdet). Något mått på hur stort detta område är går ej att ange generellt utan det måste avgöras från fall till fall utifrån fornlämningens art och betydelse och dess läge i terrängen.

Enligt fornminneslagen får fornlämningar inte utsättas för åverkan. Generellt kan sägas att den verksamhet som för närvarande bedrivs på och i anslutning till fasta fornlämningar kan fortgå under förutsättning att dessa ej kommer till skada. Det är således inte tillåtet att med körning, plantering, alltför hårt betestryck eller dylikt skada fornlämningar. Fornlämningarna får inte heller döljas av ris, röjningssten, jord eller annat.

Det finns däremot inte någon skyldighet för markägare att speciellt vårda fornlämningar. Markägaren har dock möjlighet att medverka till att de skyddas från skador som kan uppstå vid en okontrollerad växtlighet och även att göra dem synliga och tillgängliga för en vidare allmänhet. I regel är målet för vård av ett fornlämningsområde att själva anläggningarna befria från växtlighet som kan skada dem och att det omgivande området skall ha en hävdad växtlighet av den typ det haft under historisk tid.

5.2.5 Faunavård och jakt

Jakt får inte bedrivas inom reservatet.

Åtgärder för att vårda och bevara skilda fågelbiotoper bör vidtas, liksom uppsättning och skötsel av fågelholkar.

5.2.6 Byggnader, anläggningar m m

Strax söder om parkeringsplatsen finns en större lada.

Ladan ska bevaras. Dess yttre utseende får inte förändras och inre utseende bör bibehållas, dock kan ett enkelt torrtoalettutrymme få inredas i ladans norra del.

Hemstaladan ska skötas och underhållas av ägaren och kan tillsammans med ägaren disponeras av arrendator för t ex förvaring av jordbruksredskap. Ladan bör hållas låst.

5.3 Behandling av skötselområden

5.3.1 Inledning

Reservatet har indelats i 21 skötselområden; se skötselplanekartan bilaga 9.

5.3.2 Skötselområden

Skötselområde 1 (0,4 ha)

Beskrivning:

Moränrygg med en del berghällar. Centralt finns ett mindre granbestånd. I nordligaste delen växer ett tätare asp-björkbestånd med en del uppväxande gran. I övrigt är trädsiktet glest med inslag av björk, asp, sälg, rönn och tall. Busksiktet domineras av ställvis täta enbestånd. Inom området finns grävlingsgryt samt några fornlämningar.

Målsättning:

Området bibehålls med nuvarande träd- och buskfördelning. I övrigt lämnas området i huvudsak orört.

Åtgärder:

- 1) Den naturliga föryngringen styrs genom röjning så att träd- och buskfördelningen bibehålls.

Skötselområde 2 (1,0 ha)

Beskrivning:

Moränrygg med några berghällar. Ett större flyttblock finns i den nordvästra delen. Mot gränsen i norr växer ett tätt och högvuxet björk-asp-bestånd med inslag av både fullvuxen och uppväxande gran samt någon alm. I östra delen finns ett uppväxande mindre aspbestånd. Trädsiktet i övrigt består av några spridda gran-, björk- och tallöverståndare. Busksiktet domineras av enar som i södra halvan bildar ett mycket tätt och välvuxet bestånd. I östra halvan finns centralt ett öppet parti med några enbuskar. I den f d åkermarken finns en mindre moränbacke med ett välutvecklat enbestånd. Flera fornlämningar finns inom området, bl a en bautasten i södra delen. Området betas.

Målsättning:

Området bibehålls med nuvarande hävd och med nuvarande träd- och buskfördelning.

Åtgärder:

- 1) Bete.
- 2) Aspuppslag hålls efter.
- 3) Trädbestånden sköts så att de blir livskraftiga.
- 4) Naturlig träd- och buskföryngring säkerställs och styrs i önskad riktning.

Skötselområde 3 (0,5 ha)

Beskrivning:

Moränbackar med berghällar. I norra delen finns ett mindre yngre tallbestånd. Trädskiktet i övrigt består av några spridda träd av björk, gran och asp. Buskskiktet är sparsamt med inslag av nypon och en samt en del ungplantor av tall och asp. I områdets södra del finns en botaniskt intressant torrbacke med bl a solvända. Ett flertal fornlämningar finns inom området, som hävdas genom bete. En kraftledning korsar området.

Målsättning:

Området bibehålls i nuvarande hävd.

Åtgärder:

- 1) Bete.
- 2) Talldungen i norra delen gallras för att få ett livskraftigt bestånd.
- 3) Aspuppslag hålls efter.
- 4) På sikt säkerställs träd- och buskföryngringen.

Skötselområde 4 (- ha)

Beskrivning:

Ungskog av tall och björk längs allmänna vägen. Området hävdas genom bete.

Målsättning:

En gles trädskärm i oregelbundna, perspektivbildande grupper främst för vägtrafikanter samt bibehållen hävd.

Åtgärder:

- 1) Bete.
- 2) Försiktig röjning och gallring i ungskogsbeståndet. Röjningsavfall tas bort.
- 3) Icke önskat trädupplag hålls efter.

Skötselområde 5 (0,4 ha)

Beskrivning:

Moränbacke med en del berghällar. I norra delen finns en kortväxt gran. I sydväst växer ett större rönträdd. Buskskiktet består av spridda grupper av en samt någon rönn. Området betas. Ett mindre parti av betesmarken sträcker sig utanför reservatsområdet.

Målsättning:

Området bibehålls i nuvarande hävd

Åtgärder:

- 1) Bete. Åtgärder utanför reservatsområdet sker i samråd med berörd markägare.
- 2) Träd- och buskföryngringen säkerställs.

Skötselområde 6 (3,2 ha)

Beskrivning:

Moränbackar med stort inslag av lavtäckta berghällar. Trädskiktet i norra halvan av området, med undantag för den utskjutande tungan i nordväst och ett smärre centralt parti, består av en gles skärm av storvuxen björk och asp. Dessutom finns i den östra delen av detta delområde en talldunge med några granar. I områdets södra hälft växer några enstaka björkar, rönnar och aspar samt ett vildpäronsträd och en ask intill vägen mot Hemsta. Inom trädskiktet finns vidare inslag av sälg och ek. Buskskiktet domineras i norra delen av ett rikligt och välvuxet enbestånd. I övrigt finns det en spridd förekomst av en, nypon, rönn samt uppslag av asp och björk. Några ungtallar förekommer. Fältskiktet har i huvudsak torrbackskaraktär. Området korsas av en kraftledning. Några fornlämningar förekommer. Området hävdas genom bete.

Målsättning:

Området bibehålls med nuvarande hävd och med nuvarande träd- och buskfördelning.

Åtgärder:

- 1) Bete.
- 2) Regelbunden, svag gallring i tätare trädbestånd för att få livskraftiga träd.
- 3) Föryngringen inom träd- och buskskikten säkerställs.
- 4) Aspuppslag hålls efter.

Skötselområde 7 (0,5 ha)

Beskrivning:

Området domineras av lavklädda hällmarker. Trädskiktet består av några större björkar och aspar samt en del ungskog av asp, tall och gran. Vidare finns inslag av rönn, vide och lönn. Flera yngre aspar har torkat. Buskskiktet består av spridda enar, rönnar och aspuppslag. Fältskiktet har torrbackskaraktär. En kraftledning korsar området.

Målsättning:

Området bibehålls med nuvarande träd- och buskfördelning. I övrigt lämnas området i huvudsak orört.

Åtgärder:

- 1) Den naturliga föryngringen styrs genom röjning så att träd- och buskfördelningen bibehålls.

Skötselområde 8 (0,7 ha)

Beskrivning:

Detta område består av två delområden. Delområde a, den västra delen, utgör till största delen en stor, i huvudsak lav- och mosstäckt berghäll. Mot denna håll växer tall, asp, gran och en tät undervegetation av en.

Delområde b, består av moränkullar med gles skärm av tall, gran och enstaka rönnar. Mot betesmarken i sydväst växer ett mycket tätt slånsnår med enstaka enar. Mot öster finns en tät endunge.

Båda delområdena betas.

Målsättning:

Hela området ska beträffande hävd och skick bevaras i huvudsak oförändrade.

Åtgärder:

- 1) Bete.
- 2) Inom avdelning b intill allmänna vägen bibehålls partierna i väster och öster öppna med en gles trädskärm så att vägtrafikanter kan blicka ut över ängsmarkerna.

Skötselområde 9 (0,2 ha)

Beskrivning:

Triangeln mellan vägarna är beväxt med ungtall, sälg, några björkar och lönnar. Här förekommer backsippa.

Målsättning:

Området ska hållas som en gles talldunge med inblandning av björk och lönn i nuvarande omfattning.

Åtgärder:

- 1) Tallen gallras regelbundet. Bästa möjliga miljö för backsipporna ska eftersträvas.

Skötselområde 10 (- ha)

Beskrivning:

En liten moränbacke söder om vägen till Hemsta. Trädskiktet består av björk, asp, tall och lönn. En teleluftledning korsar området.

Målsättning:

Området hålls i huvudsak oförändrat beträffande hävd och utseende.

Åtgärder:

- 1) Röjning och gallring vid behov.

Skötselområde 11 (0,3 ha)

Beskrivning:

Parkeringsplats och väg. Se vidare plan för rekreation och friluftsliv.

Skötselområde 12 (0,5 ha)

Beskrivning:

I norr finns partier med berghällar delvis omgivna av ett tätt enbestånd med inslag av rönn, vide, gran, tall, lönn, nypon och krusbär. Området i övrigt saknar i stort träd- och buskvegetation. I södra delen finns en större lada. En körväg leder från parkeringsplatsen till ladan.

Målsättning:

Området bibehålls med i stort oförändrat utseende. Ladan bevaras. Området får betas. Enstaka solitärträd av någon björk eller ädelt lövträd tillåtas växa upp.

Åtgärder:

- 1) Rökning vid behov.
- 2) Ladan och körvägen underhålls i erforderlig omfattning.

Skötselområde 13 (0,6 ha), Sundbacken

Beskrivning:

Trädbevuxen moränbacke med berghällar. Trädskiktet består av ett relativt tätt bestånd av gran och tall med inslag av asp, rönn, björk och sälg. En del mindre granar har torkat. Buskskiktet domineras av ett glest enbestånd. I norra delen finns ett vattenhål som torkar ut under sommaren. En kraftledning korsar backen. Flera fornlämningar finns inom området som betas. Hela området och då främst undervegetationen är starkt försliten av betesdjuren.

Målsättning:

På sikt en omvandling till tallbacke med ökad lövinblandning och enstaka granar i olikåldrigt bestånd samt en tillfredsställande undervegetation.

Åtgärder:

- 1) Halva området betesfredas genom instängsling under en övergångsperiod för att hjälpa upp undervegetationen. Den andra halvan bör tjäna som skydd för betesdjuren mot väder och vind. Stängslet bör bestå av trästolpar och två taggtrådar, i tätare träd- och buskvegetation helst kompletterad med en slana som skydd för djur och människor mot skador av stängslet. Träd och slana får inte fästas i träden.
- 2) De unga träd som ska bevaras i den icke betesfredade halvan skyddas under en övergångsperiod på lämpligt sätt mot betesdjuren.

- 3) När undervegetationen repat sig i den först betesfredade halvan byts inhägnaden så att den andra halvan av området betesfredas under en övergångsperiod. Vid behov planteras tall.
- 4) Kontrollerat bete inom den icke betesfredade delen.
- 5) Den successiva naturliga träd- och buskföryngringen säkerställs och styrs i önskad riktning genom röjning. Torra och vindfällda träd behandlas så som anges i de allmänna anvisningarna.

Skötselområde 14 (- ha)

Beskrivning:

Mindre berghäll i åkermarken bevuxen med några välvuxna enar. Sten från åkermarken ligger upplagd på hällen.

Målsättning:

Området bibehålls med oförändrat utseende.

F n inga åtgärder.

Skötselområde 15 (0,1 ha)

Beskrivning:

Till största delen kala berghällar i åkermarken. Några enar växer inom området. Hällarna har riklig förekomst av hällristningar. En kraftledning tangerar området. En stängselgenomgång leder ut till hällarna från hagen.

Målsättning:

Området bibehålls i oförändrat skick.

F n inga åtgärder.

Skötselområde 16 (0,4 ha)

Beskrivning:

Hörnet i beteshagen uppvisar några mycket välslipade berghällar. En del sprängsten finns upplagd på hällarna. Fyra äldre granar samt några enar och lite nypon växer inom området. Mellan berghällarna förekommer en intressant torrmarksflora. Flera hällristningar finns inom området, som betas. En liten del av hagmarken faller utanför reservatet.

Målsättning:

Området bibehålls oförändrat beträffande hävd och utseende.

Åtgärder:

- 1) Det som uppenbart utgör sprängsten på berghällarna bortforslas.
- 2) Bete. Samråd med berörd markägare vad gäller området utanför reservatet.
- 3) Granens föryngring säkerställs.

Skötselområde 17 (0,3 ha) Hällbacken

Beskrivning:

Moränbacke med i norra delen välslipade, till stor del kala glimmerskifferhällar med riklig förekomst av hällristningar. Trädsiktet består i södra delen av tall, uppväxande asp och en stor yvig gran. I den norra delen saknas trädvegetation med undantag för en yngre ask intill stängslet. Busksiktet utgörs i norra och nordvästra delen av dominerande, täta, gruppställda enbestånd. I södra delen växer rikligt med en och asp samt någon ek. Fördjupningarna i hällarna är, när de är vattenfyllda, omtyckta fågelbad. Området har undantagits från bete främst för att skydda hällristningarna från trampsador av betesdjuren.

Målsättning:

En- och talldominerad backe. Hällarna med hällristningar hålls fria från vegetation. Partiet nordväst om hällarna hålls fria från träd- och buskvegetation så att kvällssolen kan belysa hällarna så att ristningarna framträder.

Åtgärder:

- 1) Ensnåren röjs regelbundet men försiktigt så att de bibehålls friska och växtliga. Träd- och buskföryngringen styrs så att området blir en- och talldominerat. Partierna i norra och västra delen mellan enbestånden hålls fria från träd- och buskvegetation med undantag för ev erforderliga föryngring av enbestånden. Uppväxande sly röjs. Aspen ringbarkas och tas bort efter några år. Gallring vid behov för att få livskraftiga träd.

Skötselområde 18 (0,7 ha), Skogen

Beskrivning:

Moränmarker med en del berghällar. Området har reservatets tätaste och artrikaste trädvegetation. Tall, gran, björk, asp, ek, rönn och lönn förekommer. En slån och nypon förtätar vegetationen. En kraftledning korsar området.

Målsättning:

Området får i huvudsak sköta sig själv, även torra träd och buskar får stå kvar. Området hålls betesfredat tv men kan få betas.

Åtgärder:

- 1) Den planterade granungskogen i norr och nordväst tas bort.
- 2) Erforderliga röjningar längs kraftledningen ska ske i samråd med naturvårdsförvaltaren.

Skötselområde 19 (0,3 ha)

Beskrivning:

Området domineras av hållmarker med mellanliggande moränmarker. Inom trädskiktet finns uppväxande ask samt en asp. Buskskiktet består av gruppställda enbestånd, en del nypon samt någon tall. Smärre sophögar finns inom området, som betas.

Målsättning:

Betad hagmark med bibehållet buskskikt samt några spridda träd.

Åtgärder:

- 1) Sophögarna tas bort.
- 2) Den uppväxande asken gallras i önskvärd omfattning.
- 3) Bete.
- 4) Buskskiktets förnygring säkerställs.

Skötselområde 20 (10,7 ha)

Beskrivning:

Området innefattar fyra betade delområden, varav 7,9 ha utgör f d åkermark. Resterande areal består av i huvudsak öppen naturlig betesmark med inslag av en del hållmarker och större block (stenar). Den f d åkermarken saknar träd- och buskvegetation med undantag för smärre aspuppslag på enstaka platser samt någon enstaka nyponbuske. Fältskiktet domineras av skilda gräsväxter. I den naturliga betesmarken finns en del enstaka träd och buskar bestående i huvudsak av rönn och björk respektive en och nypon. Här finns även på många ställen en intressant fältflora. I och runt den f d åkermarken finns de gamla öppna diken kvar. Några diken har lagts igen med rör. På några ställen finns sprängsten upplagd, bl a strax söder om ladan.

Målsättning:

Området hävdas genom bete. Ensamma träd och buskar liksom den ställvis intressanta fältfloran i den naturliga betesmarken bevaras. Växtnäringsämnen får endast tillföras den fd åkermarken. Den f d åkermarken inklusive tillhörande diken bibehålls sin karaktär.

Åtgärder:

- 1) Det som uppenbart utgör sprängsten tas bort.
- 2) Bete.

- 3) Träd- och busk uppslag i den f d åkermarken, t ex sydväst om skötselområde 8 a, tas bort.
- 4) Den f d åkermarken bör minst en gång om året efter betes-säsongens slut behandlas med slaghack eller motsvarande för att ta bort rator och hålla efter sly- och tuvbildningen.
- 5) Föryngringen av enstaka träd och buskar i den naturliga betesmarken säkerställs.

Skötselområde 21 (3,2 ha)

Beskrivning:

Området, bestående av sju delområden, omfattar all idag brukad åkermark runt beteshagarna. Denna åkermark utgör små delar av större åkrar utanför reservatet.

Målsättning:

Brukad åker. Alla större block (stenar), ev med hållristningar, får ligga kvar på sina platser.

Åtgärder:

- 1) Åkrarna hålls uppodlade.

6. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

6.1 Övergripande mål

Hemstaområdet är avsatt som naturreservat för att bl a bevara denna del av Hemstadalens beteslandskap. Varje anordning som inte hör hemma i den miljön utgör ett störande inslag. Det är därför viktigt att begränsa de sociala anordningarna och att de som uppförs utformas på ett diskret sätt.

Anordningar för rekreation och friluftsliv har markerats på kartbilaga 10.

6.2 Riktlinjer och åtgärder

6.2.1 Tillgänglighet

För att öka tillgängligheten ska stängsel förse med stängselgenomgångar på lämpliga ställen, i första hand på platser markerade på kartbilaga 10.

6.2.2 Friluftsanordningar/anläggningar

Parkeringsplats

En parkeringsplats om ca 440 m² finns anlagd på plats markerad på kartbilaga 10. Parkeringsytan får inte permanentas.

Sanitära anordningar

En soptunna bör finnas i anslutning till parkeringsplatsen. Soptunnan bör bestå av en brunimpregnerad trälåda med insats.

På sikt bör en torrtoalett inredas i ladans norra del. En hänvisningsskylt sätts upp vid P-platsen.

6.2.3 Renhållning

Stor vikt måste fästas vid renhållningen.

Naturvårdsförvaltaren svarar inom reservatet för den renhållning som föranleds av naturvårdsförvaltningen och allmänhetens aktiviteter.

6.2.4 Information

Informationsskyltar

Informationsskyltar enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar framställs och sätts upp på platser markerade på kartbilaga 10. Skyltarna ajourförs i erforderlig omfattning. En anslagstavla med ytterligare information om natur- och kulturförhållandena m m bör sättas upp vid parkeringsplatsen.

Informationsfolder

En informationsfolder bör framställas enligt anvisningar av statens naturvårdsverk.

Vägvisning

Det är lämpligt att en vägvisare med sevärdhetssymbol sätts upp vid infarten från allmänna vägen. Vägvisningen beställs hos vägverket.

6.2.5 Utmärkning av naturvårdsobjektets gräns

Reservatet ska vara gränsmarkerat enligt svensk standard (SIS 031522) och statens naturvårdsverks anvisningar.

7. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för normal tillsyn över reservatet.

8. DOKUMENTATION/FORSKNING

Utförda åtgärder, tidpunkten för utförandet, samt kostnader, intäkter och finansieringen av naturvårdsförvaltningen bör dokumenteras.

9. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

9.1 Ekonomisk utredning

En ekonomisk utredning som visar kostnader och intäkter för naturvårdsförvaltningen bör utarbetas.

9.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Enköpings naturskyddsförening svarar för förvaltningen och finansieringen. Om föreningen i framtiden söker stadsbidrag kan fullständiga kostnadskalkyler över naturvårdsförvaltningen komma att påfordras.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN
Styrelsen

BESLUT

1 (6)

1988-06-21

11.1211-791-88

DK

Enköpings naturskyddsförening
adr Berthold Beste
Grönsöö
199 93 ENKÖPING

Bildande av naturreservat på fastigheten Hemsta 1:3, Enköpings kommun
(4 bilagor)

BESKRIVNING AV RESERVATET

Reservatets benämning: Hemsta
Objektnummer: 03-02-045
Kommun: Enköping
Församling: Boglösa
Fastighet: Hemsta 1:3 och del av samfälld väg för Hemsta by.
Lägesbeskrivning: Reservatet är beläget ca 6 km sydost om Enköping. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga A.

./A

Koordinat i rikets system X= 660950 y= 157570
Koordinat enligt naturvårdsregistret 11H1F4507
Topografisk karta 11 H Enköping S0
Ekonomisk karta 117 15 (11H1f)
Gränser: Reservatet som omfattar hela fastigheten Hemsta 1:3, har utmärkts på till detta beslut fogad karta, bilaga B.
Area: 24 ha
Naturvårdsförvaltare: Enköpings naturskyddsförenings styrelse
Markägare: Enköpings naturskyddsförening. Föreningen förvärvade fastigheten år 1970 för naturvårdsändamål.

./B

1988-06-21

11.1211-791-88

GRUND FÖR BESLUTET

BESKRIVNING

Hemsta naturreservat omfattar i huvudsak ett beteslandskap med glest träd- och buskbevuxna hagmarker och insprängda öppna fd åkrar. Landskapet är relativt flackt och berget går ofta i dagen i form av välslipade hällar.

Trädbestånden utgörs främst av björk, tall, gran och asp, men även ek, lönn, rönn, vildpärön, vildapel och klarbärsträd förekommer. I buskskiktet är enen karaktärsväxt med inslag av slån och nypon. De öppna betade torrängarna är floristiskt intressanta. Området är rikt på småfågel.

Hemstaområdet innehåller ett stort antal fornlämningar alla av bronsålderskaraktär. Mest känt är den rika förekomsten av hällristningar, bl a Upplands största hällristningsyta. Andra lämningar är t ex skärvtenshögar, stensättningar och gravfält.

Objektet utgör en del av ett område som är klassat som riksintresse för kulturminnesvården. Området är i Uppsala läns naturvårdsprogram klassat som område med mycket högt naturvärde (klass II).

ÄNDAMÅLET MED RESERVATET

Ändamålet med Hemsta naturreservat är att för framtiden bevara och vårda denna del av Hemstadalens beteslandskap med hagmark, smärre skogspartier och insprängda åkrar med hänsyn till landskapsbild, växtlighet och djurliv och på grund av reservatets rikliga förekomst av hällristningar och andra fornminnen. Reservatet ska hållas tillgängligt för allmänheten.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som markerats på kartbilaga B som naturreservat, benämnt Hemsta.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser ska gälla beträffande reservatet.

1988-06-21

11.1211-791-88

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att spränga, gräva, borra, schakta, dika, dämna, dränera, utfylla, tippa avfall och andra massor, plöja, markbereda eller utföra annan direkt eller indirekt markbearbetning med undantag för
 - normal skötsel av åkermark, vägar, stängsel, ledningar och parkeringsplats,
 - åtgärder i övrigt som framgår av bifogad skötselplan,
2. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med reservatets skötsel,
3. anlägga väg,
4. dra fram luftledning,
5. dra fram markledning med undantag för tillfällig ej nedgrävd sådan nödvändig för vattning av betesdjur,
6. uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning eller ändra befintliga sådana för att tillgodose ett annat ändamål än det vartill dessa tidigare varit använda med undantag för iordningställande av torrtoalett i befintlig lada,
7. förändra byggnads yttre utseende,
8. uppföra radiomast, antenn eller liknande anordning,
9. uppföra stängsel eller hägnader annat än för jordbrukets behov,
10. tillföra växtnäringsämnen utanför brukad åker och nedlagd åkermark,
11. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller andra hälso- och miljöfarliga varor utanför brukad åker,
12. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd utöver vad som framgår av bifogad skötselplan,
13. jaga,
14. införa för trakten idag främmande växt- eller djurart,
15. sätta upp skylt, tavla, plakat, affisch, inskrift eller därmed jämförlig anordning med undantag för informations- och fridlysningsstavlör.

1988-06-21

11.1211-791-88

Dessutom gäller:

16. Föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärd som är nödvändig för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt.
17. Bestämmelserna i fornminneslagen (1942:350 med ändring 1976:442) gäller i hela området.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de anordningar anläggs och att de åtgärder företas som framgår av bifogad skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar ska förbud gälla att

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. imåla ristningar utan länsstyrelsens tillstånd,
3. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
4. gräva upp växter,
5. medföra hund som inte är kopplad eller medvetet störa djurlivet,
6. framföra motordrivet fordon och parkera utanför anvisad väg- och parkeringsplats,
7. ställa upp hus- eller släpvagn,
8. rida, tälta eller göra upp eld,
9. på ett störande sätt använda radioapparat, grammofon, bandspelare, musikinstrument e d,
10. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning.

D. Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltning

1. Reservatet ska i naturvårdshänseende förvaltas av Enköpings naturskyddsförenings styrelse. Naturvårdsförvaltaren är skyldig att rätta sig efter de direktiv länsstyrelsen fortlöpande kan komma att meddela beträffande naturvårdsförvaltningen. Vid förvaltningen ska samråd fortlöpande ske med berörda myndigheter.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan, bilaga C.

1988-06-21

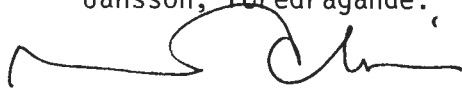
11.1211-791-88

LÄNSSTYRELSEN UPPHÄVER MED VERKAN FR O M DEN DAG DETTA BESLUT VINNERS LAGA KRAFT DET BESLUT ENLIGT 19 § NATURVÅRDSLAGEN SOM LÄNSSTYRELSEN MEDDELAT DEN 14 JULI 1970 (dnr IIIR 13-36-69) I DEN DEL SOM OMFATTAS AV NATURRESERVATET.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och energidepartementet, se bilaga D.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Alsén jämte ledamöterna Andersson, Björkman, Engblom, Englund, Hofring, Hällström, Karlsson, Lindell, Mohlin, Pettersson, Sunnerholm, Wollentz samt tjänstgörande suppleanterna Nordgren och Colliander.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsassessor Gustafsson, naturvårdsdirektör Forsberg, länsarkitekt Fagerberg, länsantikvarie Rydh, överlantmätare Hygstedt och avdelningsdirektör Jansson, föredragande.

Hans Alsén

Bruno Jansson

BILAGOR:

- A Översiktskarta, skala 1:50 000
- B Beslutskarta, skala 1:4 000
- C Skötselplan
- D Hur man överklagar

Översiktskarta

HEMSTA NATURRESERVAT

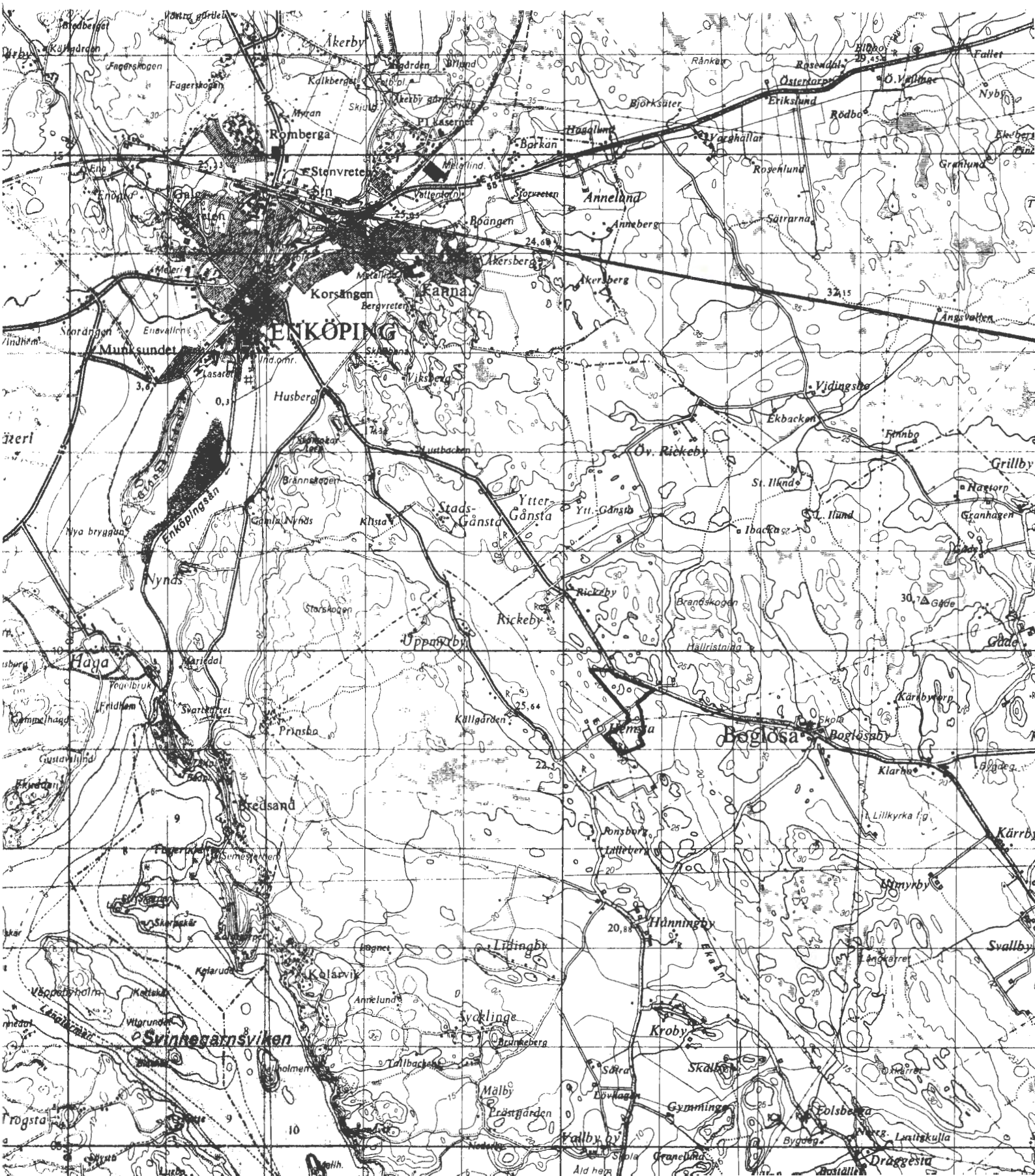
På fastigheten Hemsta 1:3
Enköpings kommun

Reservatsgräns

Topografiska kartan 1171, 1172.
Skala 1:50 000

BILAGA A.

Tillhör länstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

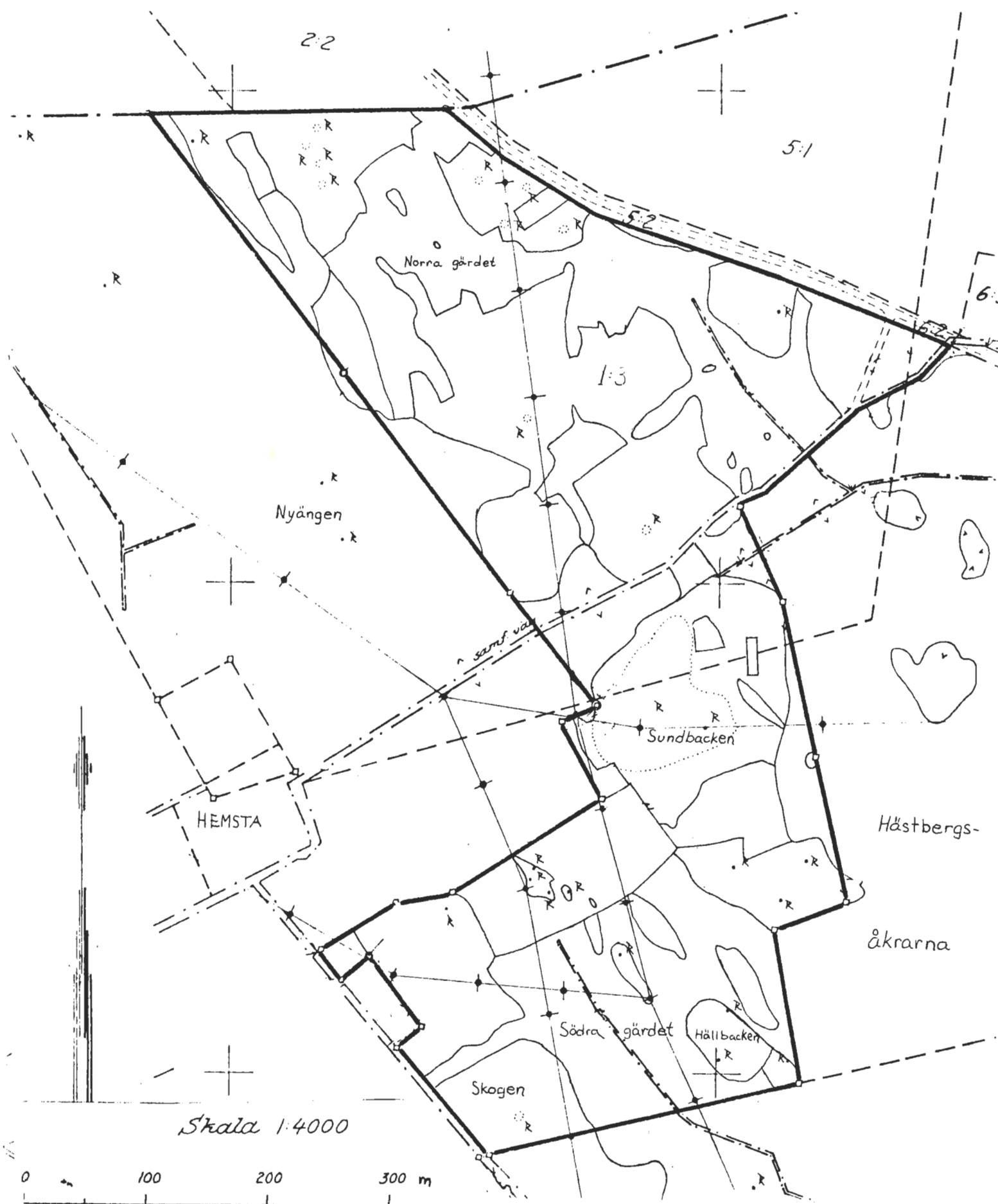
HEMSTA NATURRESERVAT

På fastigheten Hemsta 1:3
Enköpings kommun

BILAGA B.

Tillhör länstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

— Reservatsgräns

HEMSTA NATURRESERVATFotodokumentation

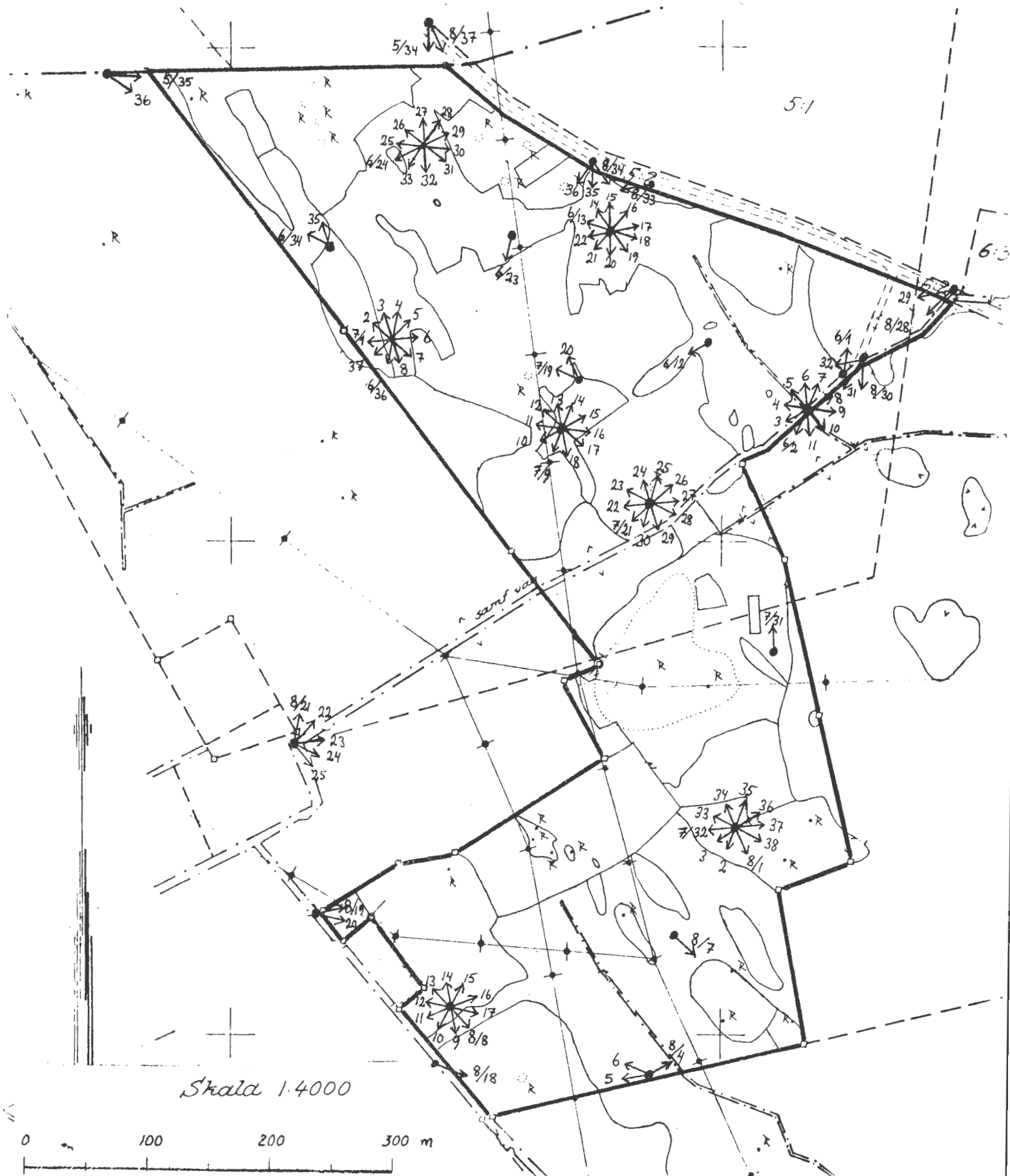
Datum: Juni 1976

Film: 1976S005, 1976S006, 1976S007,

1976S008 normalobjektiv.(svart-vita bilder).

Bilderna arkiveras på länsstyrelsens naturvårdsenhet.

•→ 6/13 anger fotopunkt, fotoriktning, filmnummer, bildnummer.

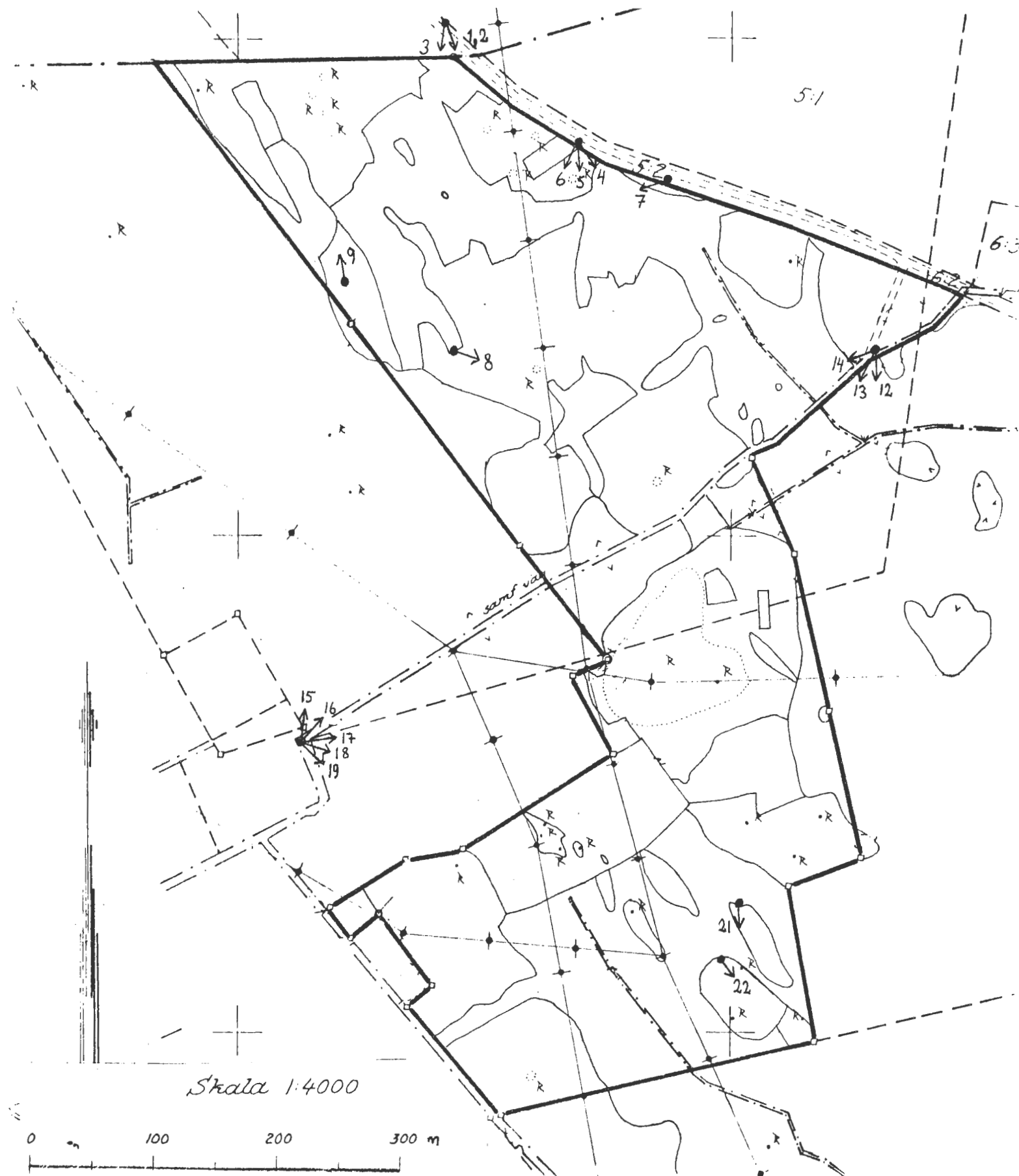
HEMSTA NATURRESERVATFotodokumentation

Datum: Juni 1976

Film: 1976D002 normalobjektiv (färgdiabilder).

Bilderna arkiveras på länsstyrelsens naturvårdsenhet.

•→8 anger fotopunkt, fotoriktning, bildnummer.

HEMSTA NATURRESERVATFotodokumentation

Datum: Juni 1976

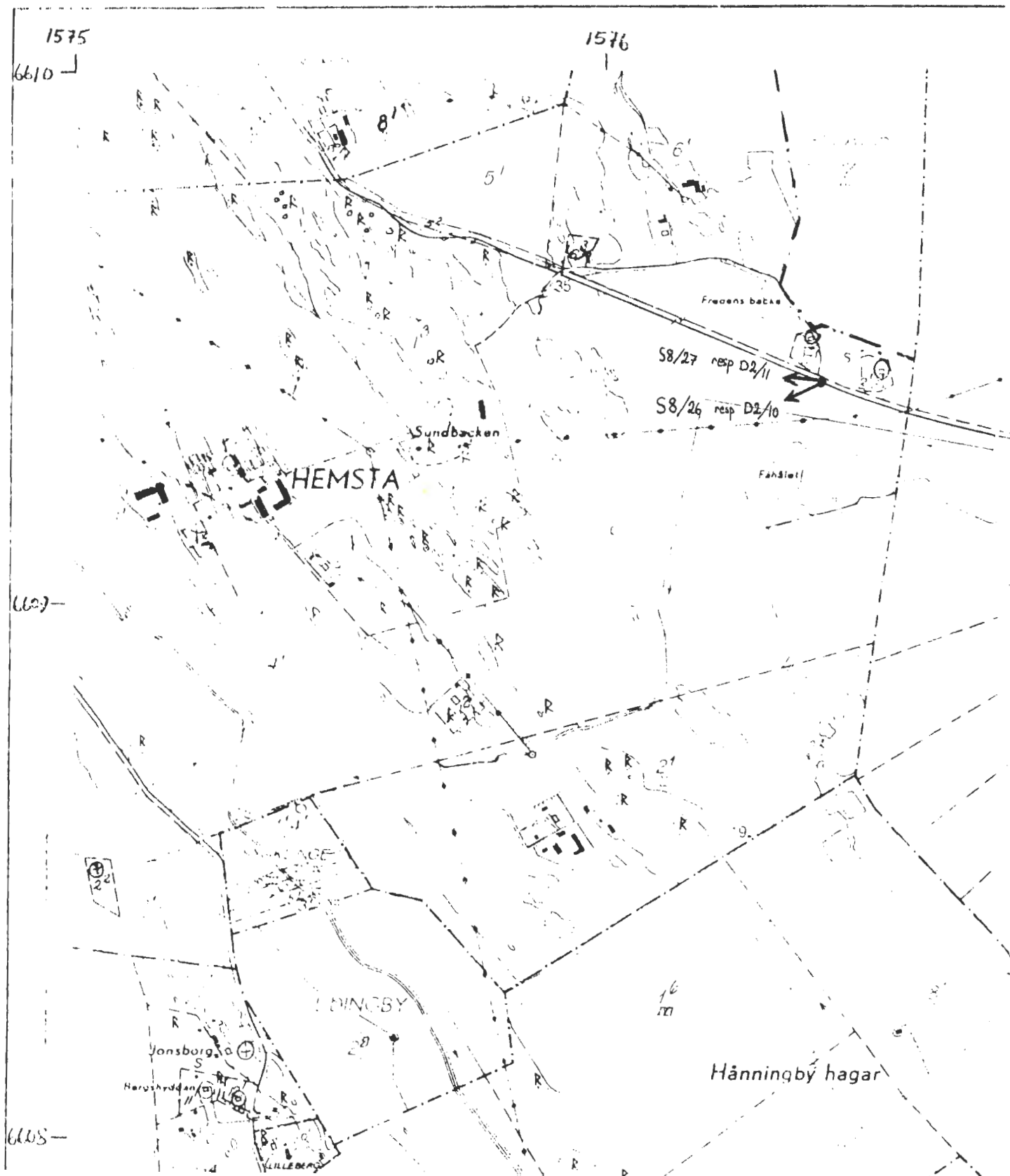
Film: 1976S008 resp. 1976D002 normalobjektiv.
(svart-vita resp. färgdiabilder)

OBS! Samma fotopunkt.

Bilderna arkiveras på länsstyrelsens naturvårdsenhet.

→ S8/26 anger fotopunkt, fotoriktning, filmtyp, filmnummer,
 bildnummer.

Ekonomiska kartan 11715. Skala 1:10 000

BILAGA 3.

Tillhör länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

HEMSTA NATURRESERVAT

Sammanställning över utredningar och inventeringar i området

- Haglund E	Naturvårdsinventering av Enköpings kommunblock, Del II, Södra Trögds kommun
(Länsstyrelsen)
-Kjellén, E	Flertal beskrivningar av fornlämningar.
Opublicerat. (Riksantikvarieämbetet)
-Löthman, L	Rapport över kompletteringsinventering av fasta fornlämningar inom Hemstaområdet, Boglösa socken, Uppland, maj 1979. Riksantikvarieämbetet Dokumentationsbyrå
Nr 1979:38.

HEMSTA NATURRESERVAT

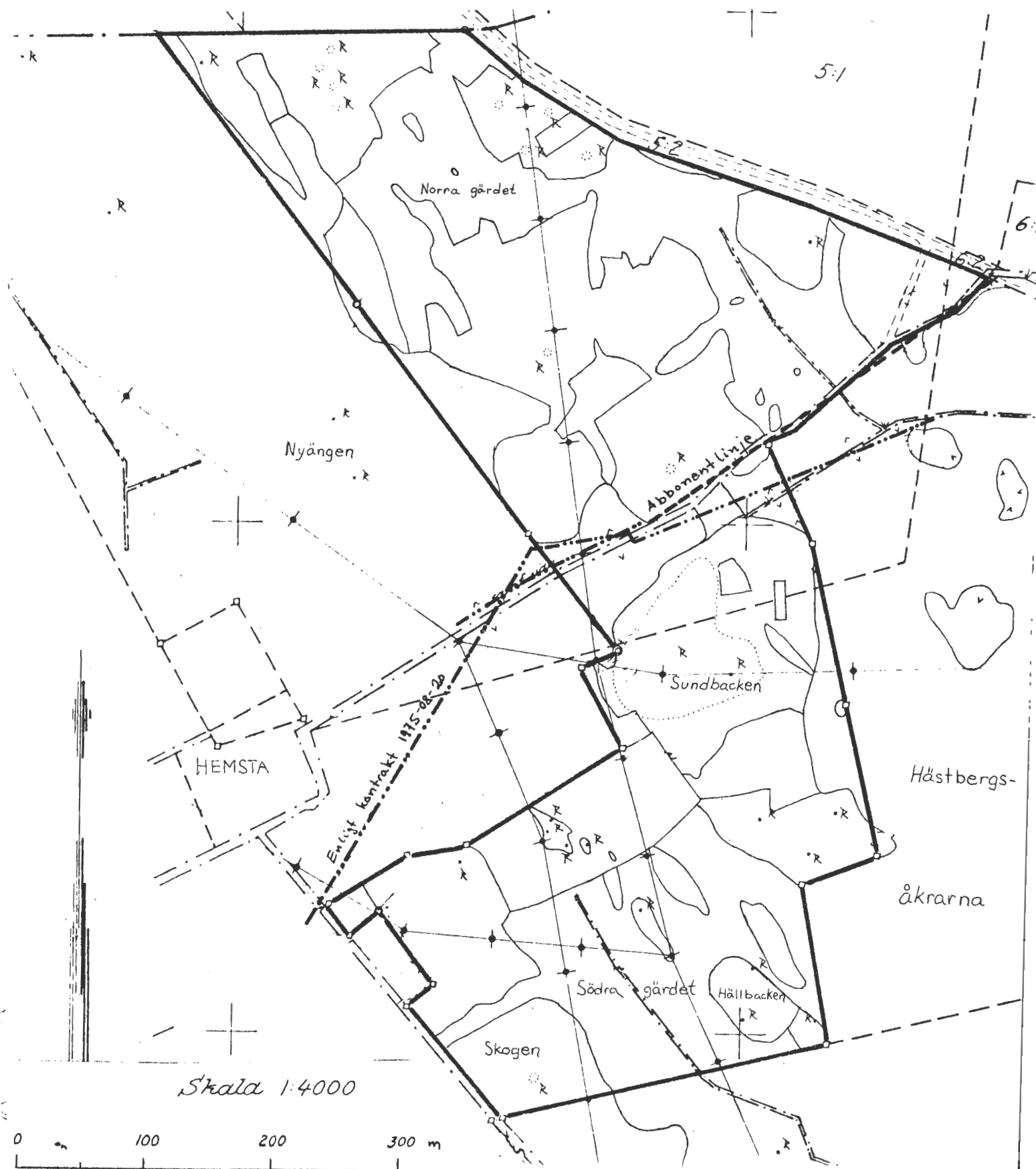
Ungefärlig sträckning av ledningar enligt
servitut och nyttjanderätter.

Teckenförklaring:

- ♦—♦— Kraftluftledning enligt servitut
- Teleluftledning
-- Telejordkabel

BILAGA 5.

Tillhör länstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

ARRENDEKONTRAKT.

Tillhör länsstyrelsens i Uppsala
län beslut 1988-06-21

11.1211-791-88

Enköpings Naturskyddsförening, Enköping, nedan kallad föreningen, utarrenderar härmed till lantbrukarna Börje och Bertil Jakobsson, Hemsta, nedan kallade arrendatorerna, betesrätten på föreningen tillhörig mark av Hemsta 1:3 och 5:1 i Boglösa socken, vars gränser framgår av en till detta kontrakt fogad kartskiss, i det skick den nu befinner sig på följande villkor:

1. Föreningens avsikt med denna arrendeuupplåtelse är att området skall bibehålla sin nuvarande karaktär av betesmark. Arrendatorerna är därför skyldiga att hålla kreatur, som betar området, så att förbuskning och igenväxning förhindras. Om denna skyldighet ej skulle respekteras skall föreningen äga rätt att uppsäga avtalet under arrendetiden.
2. Arrendetiden är bestämd till tio år, räknat från den 1 maj 1970 till den 1 maj 1980 vid vilken tid arrendet skall upphöra såvida sex månaders uppsägning dessförinnan skett av endera parten. Sker ej sådan uppsägning anses kontraktet förlängt på ytterligare tio år på enahanda villkor.
3. Det årliga arrendet utgör enligt överenskommelse tvåhundra /200/ kronor, som erlägges till föreningens kassör den 1 maj varje år i förskott.
4. Arrendeområdet kommer att av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat och arrendatorerna är skyldiga att iaktta de föreskrifter som Länsstyrelsen i detta syfte fastställer. Preliminärt kan dessa föreskrifter exemplifieras med:
 - Det är förbjudet
 - att förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
 - " spränga, schakta, gräva, fylla eller bedriva täkt i någon form,
 - " anordna vägar eller uppföra byggnad,
 - " dra fram luftledning,
 - " dra fram markledning med undantag av vattentäkt för kreatur,
 - " utföra avverkning, röjning eller skada levande buskar och träd,
 - " skräpa ner inom området.
 Ett exemplar av de blivande reservatsföreskrifterna kommer senare att överlämnas till arrendatorerna.
5. Det åligger arrendatorerna att uppsätta och underhålla för betesdjuren erforderliga stängsel liksom särskilt stängsel omkring det största hållristningsområdet.
6. Föreningen och arrendatorerna skall i samförstånd enas om sådana anordningar såsom grindar, stättor e.dyl., som gör det möjligt för föreningens medlemmar och allmänheten att i ordnade former besöka området och dess fornlämningar.
7. Arrendatorerna äger icke jakträtten på området.
8. Av detta kontrakt är två likalydande exemplar upprättade och utväxlade.

Hemsta den 6 maj 1970.
för ENKÖPINGS NATURSKYDDSFÖRENING:

[Signature]
markägare.

Med förestående kontrakt förklarar vi oss helt införstådda och förbinder oss att till alla delar uppfylla detsamma.

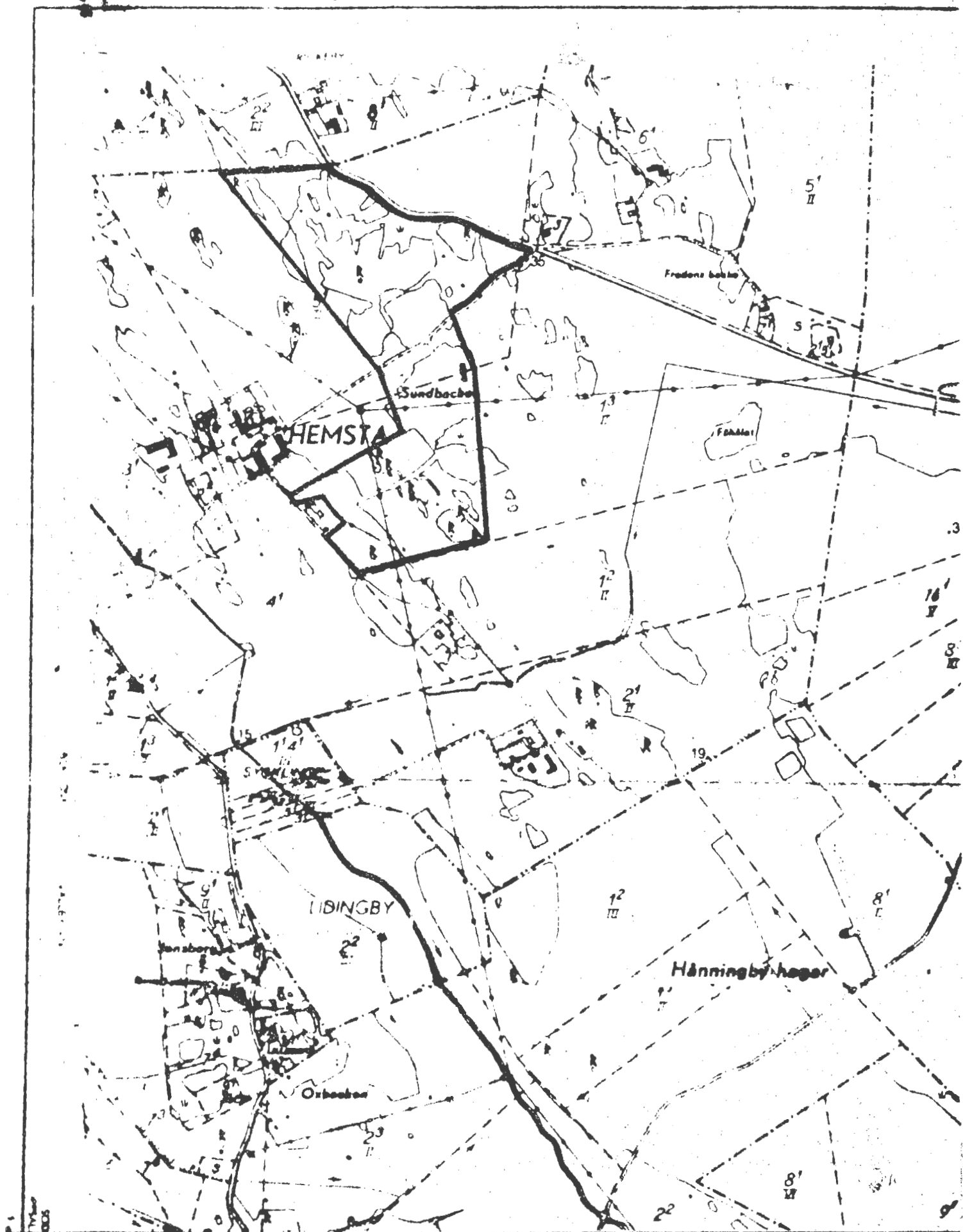
Hemsta dag som ovan.

[Signature] *[Signature]*
arrendatorer.

Egenhändiga namnteckningarna bevittnas av:

[Signature] *[Signature]*

UPPSALA LÄN

Df

RIKSANTIKVARIEÄMBETET
Dokumentationsbyrån
Sektionen för fornminnesinventering

BILAGA 7.

Tillhör länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

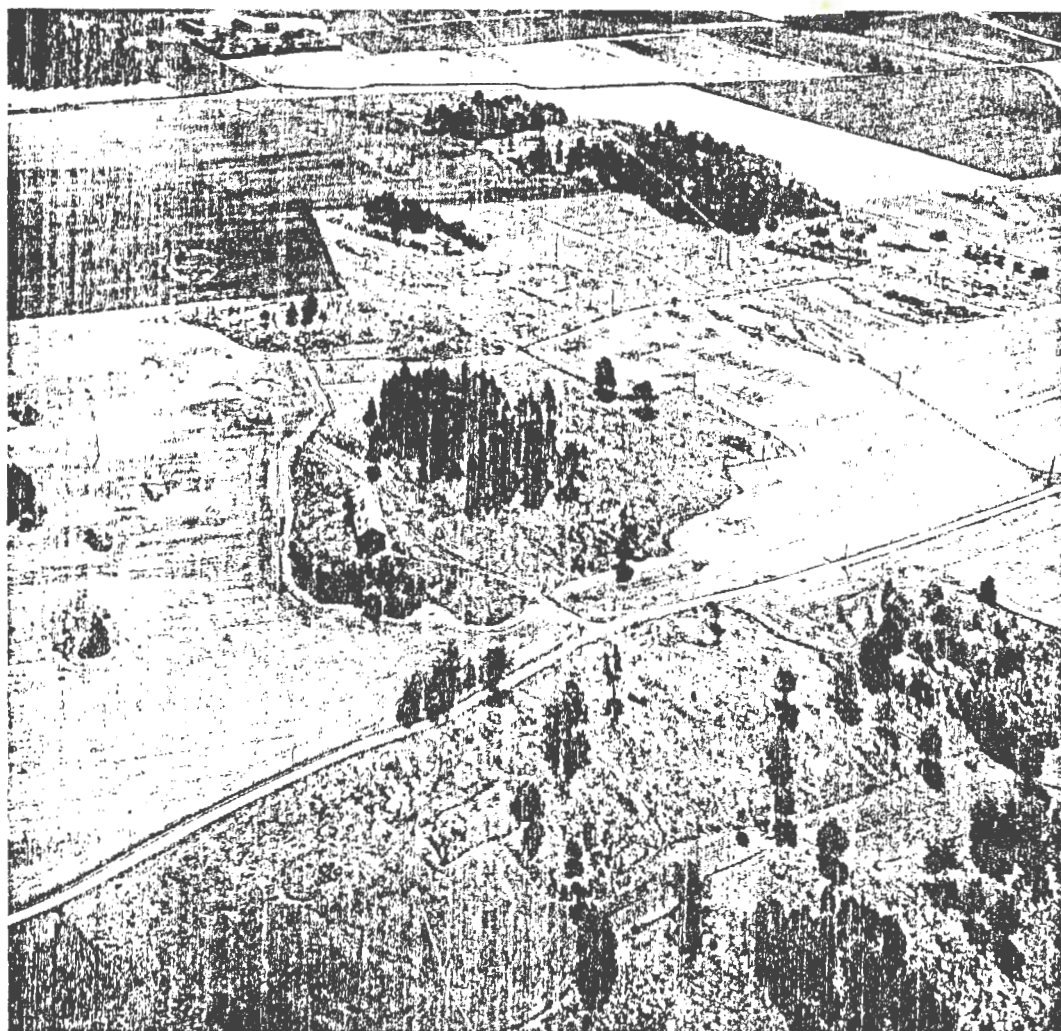
1979-06-20

Promemorior och arbetshandlingar

Nr 1979:38

Lars Löthman

RAPPORT ÖVER KOMPLETTERINGSINVENTERING AV FASTA FORNLÄMNINGAR
INOM HEMSTA-OMRÅDET, BOGLÖSA sn, UPPLAND, MAJ 1979

Innehåll:	Textdel	sid 1 - 3
	Fornminneskarta	4
	Förteckning	5
	Foton	6 - 7
	Flygfoto	8
	Top.karteöversikt	9

R A P P O R T

KOMPLETTERINGSINVENTERING AV FASTA FORNLÄMNINGAR INOM HEMSTA-OMRÅDET, BOGLÖSA sn, UPPLAND, 1979

INLEDNING

På beställning av länsantikvarien i Uppsala län har riksantikvarieämbetet genom sektionen för fornminnesinventering (Df) våren 1979 utfört en kompletterande inventering av fasta fornlämningar, vilken enligt givna förutsättningar skulle inriktas på att uppteckna tidigare ej registrerade anläggningar, främst olika boplatslämningar (skärvestensanläggningar mm) och gravar, vilka till en del observerats under kompletteringarna av hällristningarna 1969-73, till en del under länsstyrelsens planarbeten för området.

TID OCH PERSONAL

Fältrekognosceringen utfördes den 16-17 maj 1979 av antikvarie L.Löthman, vilken också svarat för upprättande av rapport med tillhörande kartor, förteckning och fotodokumentation.

TIDIGARE INVENTERINGAR

Området inventerades för ekonomiska kartan av I. Albinsson och granskades av H. Thålin 1951, som även granskade 1956 års kompletteringsinventering av hällristningar genom H. Simonsson. Efter E. Kjelléns fortsatta omfattande inventeringar i regionen kompletterades områdets hällristningar åter 1969-1973 i samarbete med Å. Hyenstrand.

YTA OCH LÄGE

Undersökningsområdet (UO) 1979 upptar en yta av ca 0,25 kvkm samt är beläget inom delar av fastigheterna Hemsta 1:3 och 5:1. Det avgränsas i NÖ av landsvägen Boglösa-Enköping samt omfattar i övrigt i stort de ovanför 20-meterskurvan belägna höjdpartierna av urberg med moränavlagringar. Huvuddelen av området utgöres av hagmark, som ännu betas, samt i övrigt av smärre bitar åker- och skogsmark.

METOD

Utöver sedvanlig terränggranskning utfördes rutinmässigt även provstick i de övertorvade anläggningarna för att bekräfta ev förekomst av skärvesten, mörk jord etc. Även påtagligt tjockare jordlager i lämpliga lägen kontrollerades och gav i ett par fall även de boplatsindikationer. En utvidgad undersökning för identifiering av kulturlager borde givetvis bygga på ett nät av provrutor i misstänkta lägen. Dock fanns denna gång ingen möjlighet därtill. De nu utförda 2-4 provsticken på var och en av de ca 25 kontrollerade platserna med kniv, murslev och liten spade blev tämligen tidsödande. Ej heller räckte tiden till ombesiktning och ombeskrivning av hällristningsytorna utan deras lägen lokaliserades endast för inläggning på specialkartan. Dock hölls uppmärksamhet på övriga hälltytor.

KARTUNDERLAG

Som kartunderlag användes i fält kopia av utdrag ur grundkarta i skala 1:4000 (Länsstyrelsen i C län), förstagångsinventeringens fotokonceptkarta och kopia av ek. bladet 1111 f Boglösa (fornlämningsregistrets arkivkarta).

RESULTAT

Vid förstagångsinventeringen 1951 registrerades 11 lokaler och vid de olika kompletteringarna av hällristningar 1956-73 ytterligare 11 platser. Vid 1979 års inventering utökades 5 tidigare registrerade lokaler (markerade med + i förteckningen) samt nyregistrerades 9 lokaler, varför det inom UO nu finns 31 kända lokaler, d v s en ökning med ca 40%. Även antalet anläggningar ökade kraftigt eller från 25 före till 71 efter 1979 års inventering. Så ökades de tidigare kända 7 forngravarna på 5 platser till 34 på 10 platser och antalet tidigare registrerade skärvtensanläggningar från 2 på 2 platser till 21 på 13 platser. Därmed har antecknats ungefär lika många lokaler med både gravar och boplatslämningar som områdets tidigare helt dominerande fornlämningstyp, hällristningarna.

BOPLATSLÄMNINGAR

Dessa utgöres helt av olika typer anläggningar med inslag av skörbränd sten och mörk jord. Av de 21 anläggningarna är 15 skärvtenshögar, varav 3 osäkra, 3 närmast ringformiga skärvtensvallar och 3 skärvtensförekomster, varav en rymmer kulturlager under markytan. Skärvtenshögar-
na är 4-13 m diam (vanl 5-8 m) och 0,15-1,2 m h (vanl 0,4-0,6 m). I 9 ingår block, 4 har gropar. Skärvtensvallarna är 8-10 m diam.

GRAVARNA

Av de 34 anläggningarna utgöres 32 av runda stensättningar (3-7 m diam och 0,1-0,4 m h, ett par är röseliknande, raä 360). Dessutom finns 1 hög, 10 m diam och 1,2 m h med i ytan sten samt 1 rektangulär stensättning, ca 11x4 m (raä nr 135 resp 358). Av de 2-3 gravfälten innehåller nr 409 och 410 mycket låga anläggningar, idet senare dessutom uppblandade med skärvtenshögar och delvis svårbedömda som gravar. Det är anmärkningsvärt att de registrerade gravarna ej kan sägas vara direkt typiska för områdets övriga fornlämningar av bronsålderskaraktär. Således saknas rösen och stensättningar med grövre kantkedja.

HÄLLRISTNINGAR

Av de 16 lokalerna med hällkonst utgöres 14 av hällristningar och 2 av älvkvarnsförekomster. I förteckningen har dessa summerats efter beskrivningar i monografin Upplands hällristningar av Ejnar Kjellén m fl. Av dessa lokaler torde endast lokalerna raä nr 123, 128, 129, 131, 331 och 390 vara så pass tydliga att de kan uppfattas av allmänheten, medan merparten av de övriga är svåra att se.

ÖVRIGT

Inom området förekommer även ett flertal tidigare odlade ytor, de större belägna mellan höjdplataerna och de smärre och sannolikt äldre även berörande dessas krön- och släntlägen. De är vanligen svåravgränsade och har av tidsbrist ej kunnat dokumenteras. Av terrasser eller röjda ytor främst för bosättning kunde inga säkra urskiljas.

SAMMANFATTNING

Hemsta-området uppvisar efter den senaste kompletteringsinventeringen en mycket hög fornlämningsstäthet, ett sjuttiototal anläggningar och förekomster på en yta av endast en fjärdedels kvadratkilometer, vilket är mycket tätare än genomsnittet i landets tätaste regioner, mälardalen och östersjöområdet. Det tätaste avsnittet finns på bergsplatån S om körvägen med 32 eller 45 % av fornlämningsarna inom UO med en blandning av boplatslämnings- och gravar. På låga hållar i den flacka och ursprungligen sanka dalgången SSV därom återfinns även det tätaste stråket av hållristningar med 9 av hela områdets 14 lokaler. I områdets N del ligger däremot lokalerna mera utspridda och de inbördes avstånden växlar mellan 100-200 m.

Områdets mest framträdande fornlämnings- och byggnadsrester torde vara högen raä 135, skärvestenshögen nr 359:1 (fig. 1) och de tre inom raä nr 410 (fig. 4-6) och skärvestensvallarna 375:2 och den inom nr 410 (fig. 4-5) samt hållristningarna nr 123, 128 och 131 (se foto av S. Hallgren i Kjellén-Hyenstrand 1977 och i monografin Upplands hållristningar). Lättare röjning bör övervägas vid förutom raä nr 135 och 375 även vid 360:3-4.

Området, som är beläget mellan två vida dalgångar och är väl uppfattbart, uppvisar även flera delvis ännu betade relikta brukningsytor med inslag av en samt dungar av barrskog och enstaka lövträd, ställvis med enligt uppgift rik markflora.

FORNMINNESKARTA. FÖRTECKNING. FOTON

Från 1979 års kompletteringsinventerings fältkartor (fotokonceptkartan av 1951 och kopia av ek kartan 11H1f Boglösa från 1953) har samtliga lokaler införts på renritad karta i ritplast (underlag länsstyrelsens grundkarta i skala 1:4000) med symboler enligt förteckning.

Tillhörande förteckning upptar i separata spalter raä-nr för de fyra olika inventeringstillfällena och läge inom fastighet samt uppgifter om art, antal, utsträckning, mått och mer framträdande konstruktionsdetaljer. För utförligare beskrivningar (utom hållristningarna, vilka tidigare dokumenterats i monografin Upplands hållristningar) hänvisas till fornlämningsregistrets inventeringsböcker.

Samtliga foton i rapporten är tagna av undertecknad under inventeringen, flygfotobilden av L. Löfstrand 1971 är kopierad ur Kjellén-Hyenstrand 1977: Hållristningar och bronsålderssamhälle (försättsbladet och fig 7).

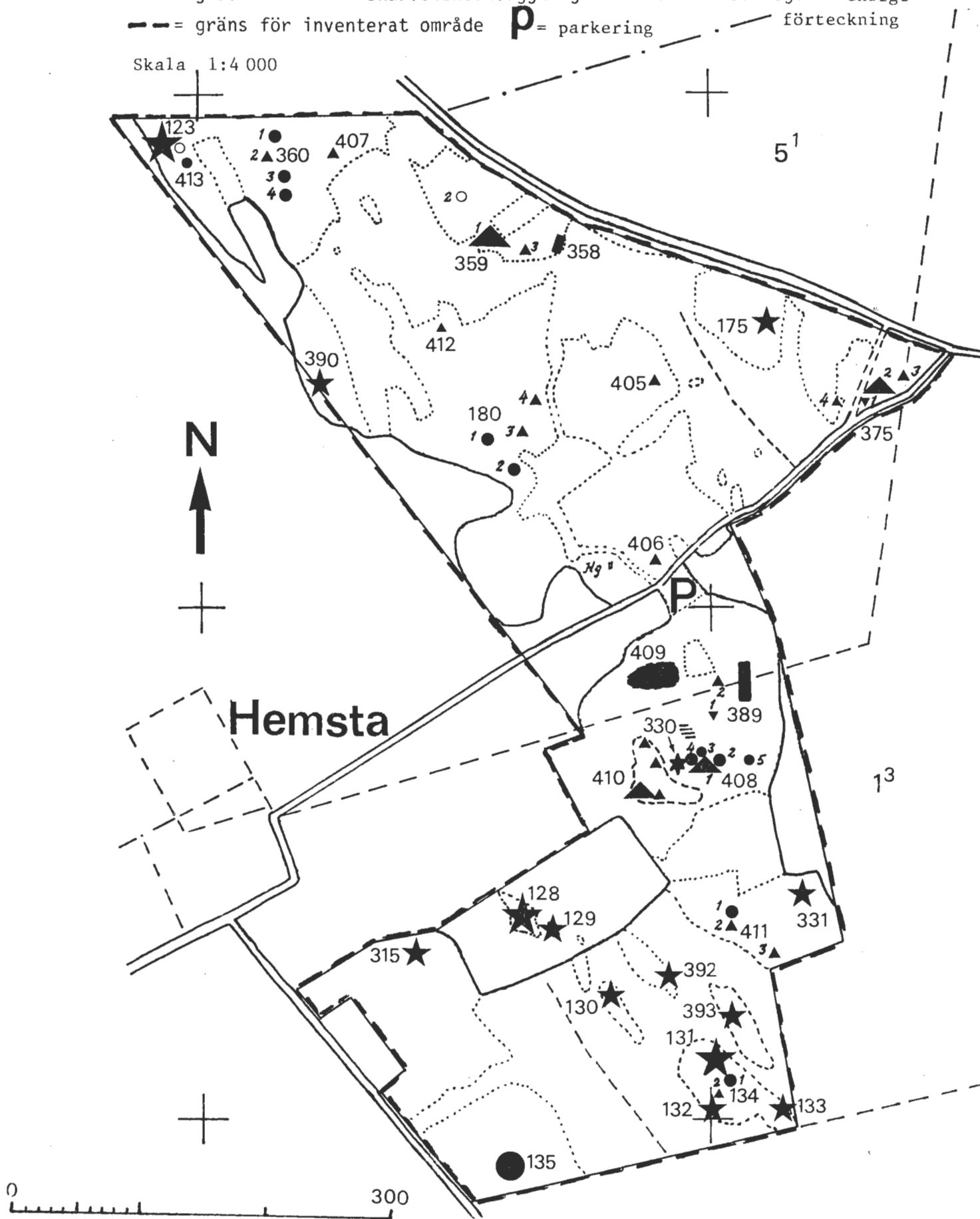
Stockholm 1979-06-20

LARS LÖTHMAN

KARTA ÖVER FASTA FORNLÄMNINGAR INOM HEMSTA-OMRÅDET, BOGLÖSA SN, UPPLAND.
UPPRÄTTAD INOM RIKSANTIKVARIEMÅBETET AV L. LÖTHMAN EFTER KOMPLETTERINGS-
INVENTERINGAR I MAJ 1979.

- ★ = hällristning ▼ = älvkvarnsförekomst ■ = gravfält
● = grav ▲ = skärvtensanläggning 123 = raä reg. nr enligt
--- = gräns för inventerat område P = parkering --- förteckning

Skala 1:4 000

FÖRTECKNING ÖVER DE VID FÖRSTAGÅNGSINVENTERINGEN FÖR EKONOMISK KARTA OCH SENARE KOMPLETTERINGSINVENTERINGAR REGISTRERADE FORNMINNESLOKALER INOM HEMSTA-OMRÅDET, BOGLÖSA SN, UPPLAND. UPPRÄTTAD EFTER RIKSANTIKVARIETÄMBETETS FORNLÄMNINGSREGISTER, GRANSKAT AV H. THÅLIN 1951 SAMT Å. HYENSTRAND 1969-74 OCH L. LÖTHMAN 1979.

Ant. av Kjellén	Raä reg.nr	Fastighetsbet. enl. ek. kartan	Art, antal, utsträckning, mått etc
1929	123	Hemsta 5:1	Hällristning i 7 grupper med totalt 14 skepp, 12 människofigurer, 7 djurfigurer, 1 ringkors, 14 älvkv:r
1925	128	" 1:3	Hällristning i 4 grupper med totalt 46 skepp, 15 "
1925	129	" 1:3	Hällristning i 2 grupper m 5 skepp, 1 fotsula, 3 "
1926	130	" 1:3	Hällristning i 3 grupper m 7 skepp, 9 älvkvarnar
1926	131	" 1:3	Hällristning i 7 grupper m 219 skepp, 22 människofigurer, 9 fotsulor, 67 djurfigurer, 113 älvkv:r mm
1929	132	" 1:3	Hällristning m 4 skepp och 10 älvkv:r
1926	133	" 1:3	Hällristning m 5 skepp och 25 älvkv:r
	134	" 1:3	1) Stensättning, rund, ca 7 m diam, 0,5 m h. 9 m SV därom 2) Skärvestenshö?, 4 m diam och 0,4 m h.
	135	" 1:3	Hög, 10 m diam och 1,2 m h.
1930	175	" 5:1	Hällristning i 2 grupper m 4 skepp, 1 fotsula, 1 älvkv
	180	" 5:1	1) Stensättning, rund, 6 m diam, 0,4 m h. 25 m SÖ om 1 är 2) Stensättning, rund, 7 m diam, 0,35 m h. 30 m Ö om 1 är 3) Skärvestenshö, oregelb., 6 m diam, 0,5 m h. 19 m NNÖ 3 4) Skärvestenshö, oregelb., 5 m diam, 0,2 m h. Blocki 3-4.
1939	315 HS	" 1:3	Hällristning m 5 skepp, 2 människofig:r, 3 älvkv:r+avl
1929	330	" 1:3	Hällristning m 1 skepp, grunt ristat
1967	331	" 1:3	Hällristning i 3 grupper m 3 skepp, 1 människofigur
	358	" 5:1	Stensättning, rektangulär, 11x4 m
	359	" 5:1 F1	1) Skärvestenshö, 13 m diam, 1,2 m h. Block. 3 gropar. 2) Förmodad fornl., naturbildning. 20 m ÖSÖ om nr 1 är 3) Skärvestensförekost, 7-8 m st yta.
	360	" 5:1	1, 3-4) Stensättningar, 3 st, 6-7 m diam, 0,3-0,6 m h. 2) Skärvestenshö, 6 m diam, 0,5 m h.
	375	" 5:1	1) Älvkvarnsyta, 4 älvkv:r, 2) Skärvestensvall, 10 m, ringf 3) Skärvestenshö, 7 m diam, 0,5 m h. 4) Skärvestensförekost
1973	389	" 1:3 F3	1) Älvkvarnsyta, 3 älvkv:r, 2) Skärvestenshö, 7 m diam
1973	390	" 5:1	Hällristning m 1 skepp, 1 avl fördj och 2 älvkv:r
1973	392	" 1:3	Hällristning m 2 obest figurer och 5 älvkv:r
1973	393	" 1:3	Hällristning m 2 djurfigurer
	405	" 5:1	Skärvestenshö?(stens.), 9 m diam. Kantkedja. Block.
	406	" 5:1 F2	Skärvestensvall, ringf, 8 m diam. Öppen i NNÖ.
	407	" 5:1	Skärvestenshö, 4-5 m diam, 0,15 m h.
	408	" 3:1	Stensättningar, 4 st, Skärvestenshö? (hö?, rest av)
	409	" 3:1 F2	Gravfält, 45x18 m (Ö-V), 12 st runda stens:r, 3-6 m diam
	410	" 3:1 F4-6	Boplatssområde. Gravfält, 75x35 m, 4 skärvest.anl:r, 8 stens
	411	" 3:1 F6	1) Stensättning, 6 m diam, 0,4 m h. 3 m S. 1,36 m SÖ 2 2-3) Skärvestenshögar, 5-6 m diam, 0,2-0,4 m h. Mittblock
	412	" 5:1	Skärvestensförekost, 5 m längs hållsida.
	413	" 5:1	Stensättning?, rund, 5 m diam, 0,25 m h.

Raä-nr i vänstra spalten förstagångsinventeringen 1951, i mellanspalten kompletteringsinventeringar av E. Kjellén och Å. Hyenstrand 1969-74, högra spalten kompletteringsinventering av L. Löthman 1979, de med + markerade har utökats 1979. HS = H. Simonsson 1956 års komplettering granskad av H. Thålin. F1-6 = foton enl fig 1-6.

Fig 1 Den stora skärvstenshögen raä nr 359:1 (13 m i diam) från ÖNÖ i N delen av UO med assymetrisk profil och upplagd kring ett större flyttblock.
Foto L. Löthman maj 1979

Fig 2 I förgrunden skärvstensvallen raä nr 406 NV om parkeringsplatsen/körvägen är ringformig och har öppning mot NNÖ. Bilden tagen från N och mot bergplatån i bakgrunden, på vilken gravfältet raä nr 409 med 12 låga, runda stensättningar ligger.
Foto L. Löthman maj 1979

Fig 3 Skärvstenshögen raä nr 389:2 från SSV är flack och obetydlig men även den upplagd kring ett block.
Foto L. Löthman maj 1979

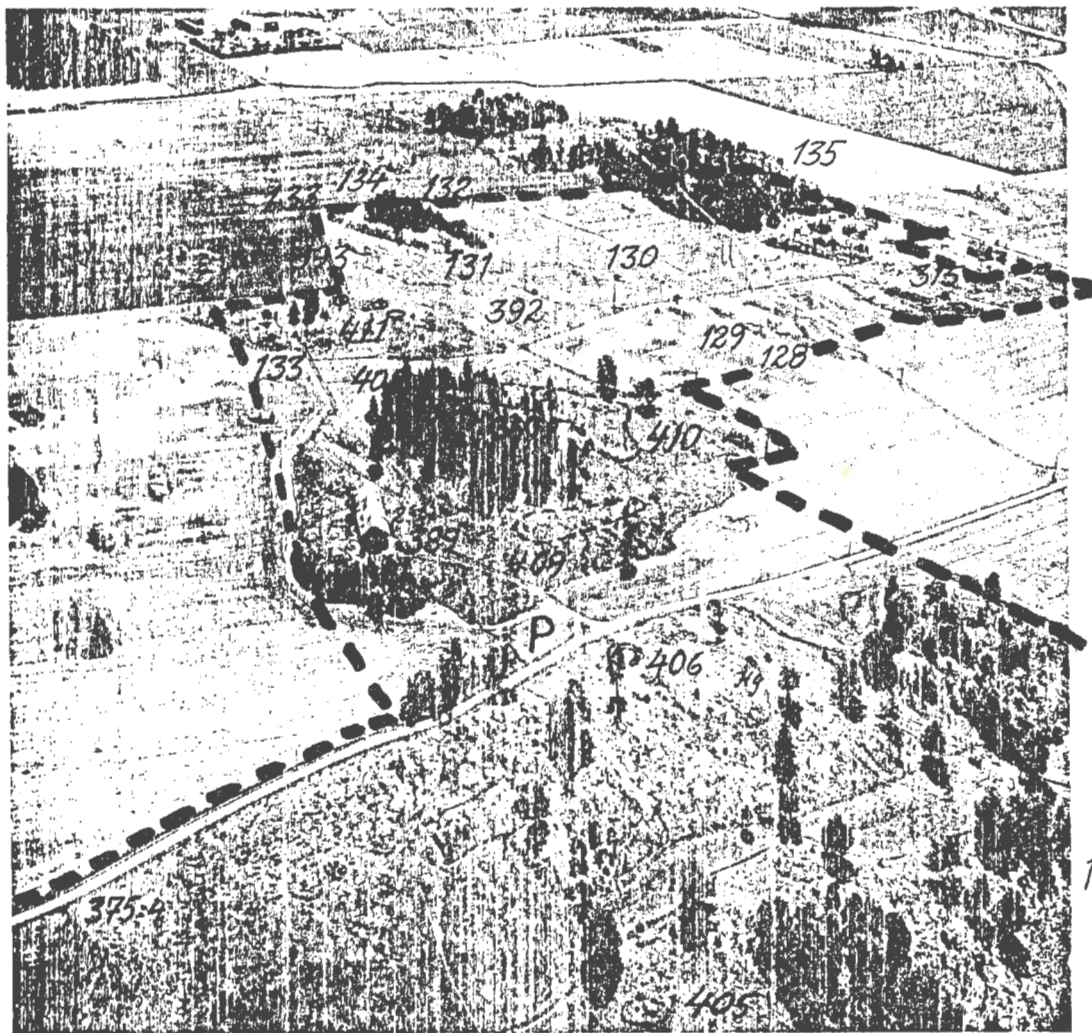
Fig 4 Foto från NÖ över två av skärvstenshögarna inom raä nr 410. På den ljusa hällen till höger i dalgången i bakgrunden ligger hållristningslokalen raä nr 128. Foto L. Löthman maj 1979

Fig 5 Den största skärvstenshögen i SV delen av raä nr 410 från ÖSÖ. Framför skönjes den ringformiga skärvstensvallen med block i N kanten. I bakgrunden till vänster Hemsta by. Foto L. Löthman maj 1979

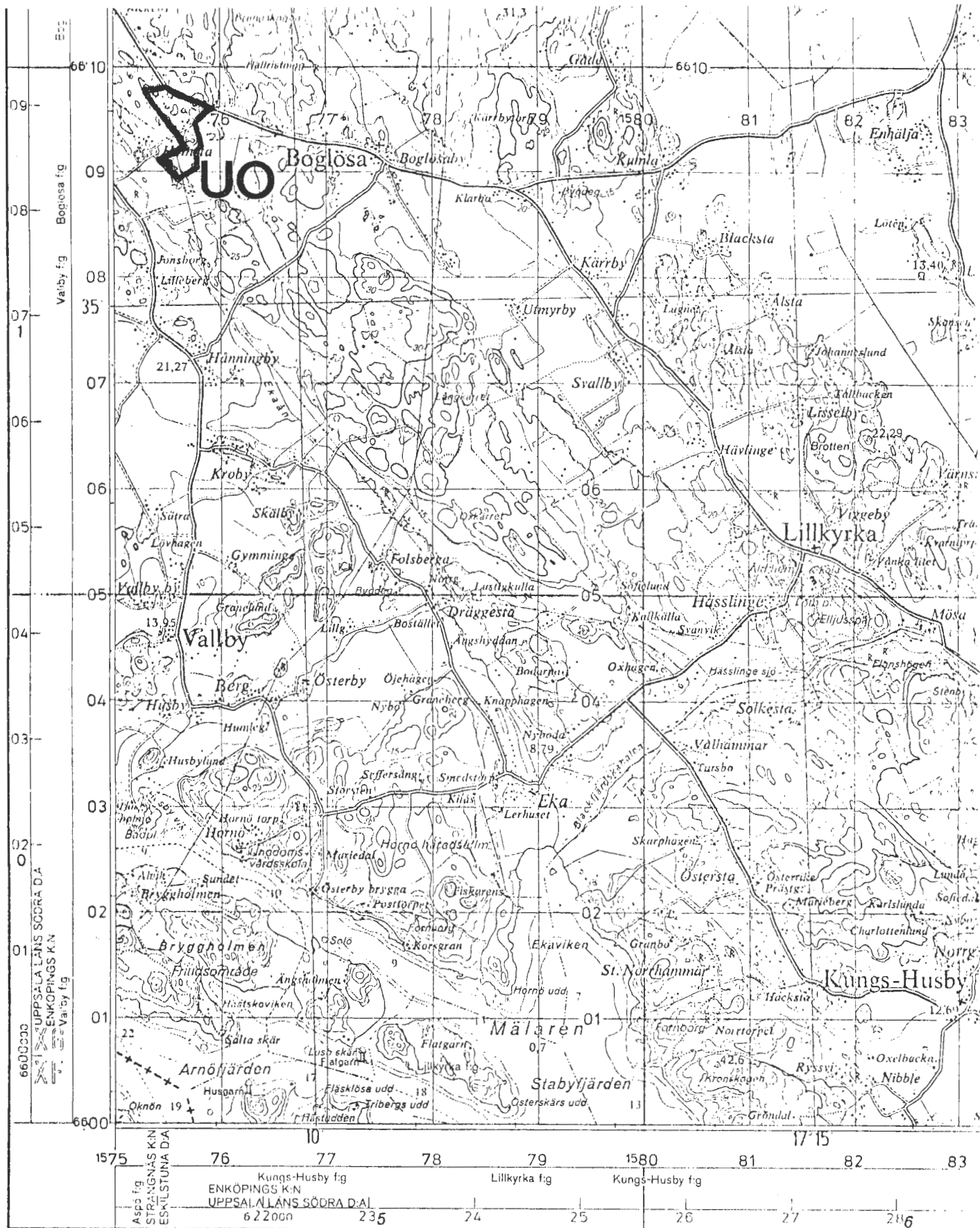

Fig 6 Samma anläggningar som i fig 5 från NV. På hållkrönet bakom ligger stensättningen nr 411:1 och skärvstenshögen nr 411:2. I bakgrunden till höger skymtar området största hållristningsyta raä nr 131. Foto L. Löthman maj 1979

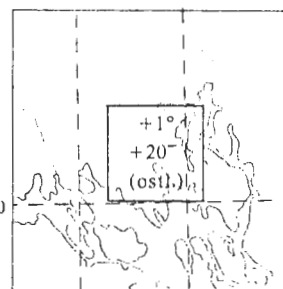
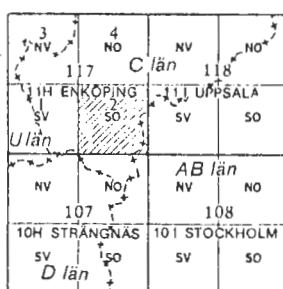

--- = gräns för UO

Fig. 7. Flygfoto från NNV över hällristningsområdet vid Hemsta i Boglösa socken. På den vita hällytan rakt ovanför dungen i bildens mitt ligger stora Hemstaristningen (raa 131) och i omgivningarna finns talrika hällristningsytor, skärvestenshögar samt spridda gravar. Foto Lars Löfstrand 1971.

Gauss' projektion. Geografiska längden är räknad från Greenwich.
Kartan återger utöver gradnätet i brunt två koordinatssystem: Rikets nät system 2° 5W 1938 med medellinjevidden 2° 15' W om Stockholms gamla observatorium (15° 48' 29,8" O om Greenwich) och UTM (Universal Transverse Mercator). Rikets nät återges med svart nät i kartbilden och svarta koordinatvärden i kilometer. UTM återges med blå koordinatvärden i ramen och blå koordinatkrävs jämte värden för var fjärde kilometer samt i förekommande fall zonindelning i kartbilden. Gradnätet i Rikets nät och i UTM-systemet sammanfalla icke, beroende på skilda utgångspunkter, samt olika jorddimensioner. (Skillnaden kan uppgå till maximalt 200 m).

Kompassens missvisning 1978-1988, meddelad av Sveriges geologiska undersökning, enligt vidstående översikt

Missvisningens oregelbundenhet berättigar till endast på 0,5° eller 10° när lokala oregelbundenheter förekommer. Kända magnetiseringsområden angivna med svart streckning i sikt

Höjduppgifter är angivna i höjdsystem 1970

Höjdsystem 1970 ger inom kartbladet i genomsnitt 41 cm högre höjdvärden än höjdsystem 1930

Den genomsnittliga landhöjningen inom kartbladet uppgår till 4,5 mm/år

HEMSTA NATURRESERVAT

På fastigheten Hemsta 1:3, Enköpings kommun

MARKSLAGSFÖRDELNING

Teckenförklaring

— Reservatsgräns

Åkermark

Fd åkermark
som betas

Betesmark

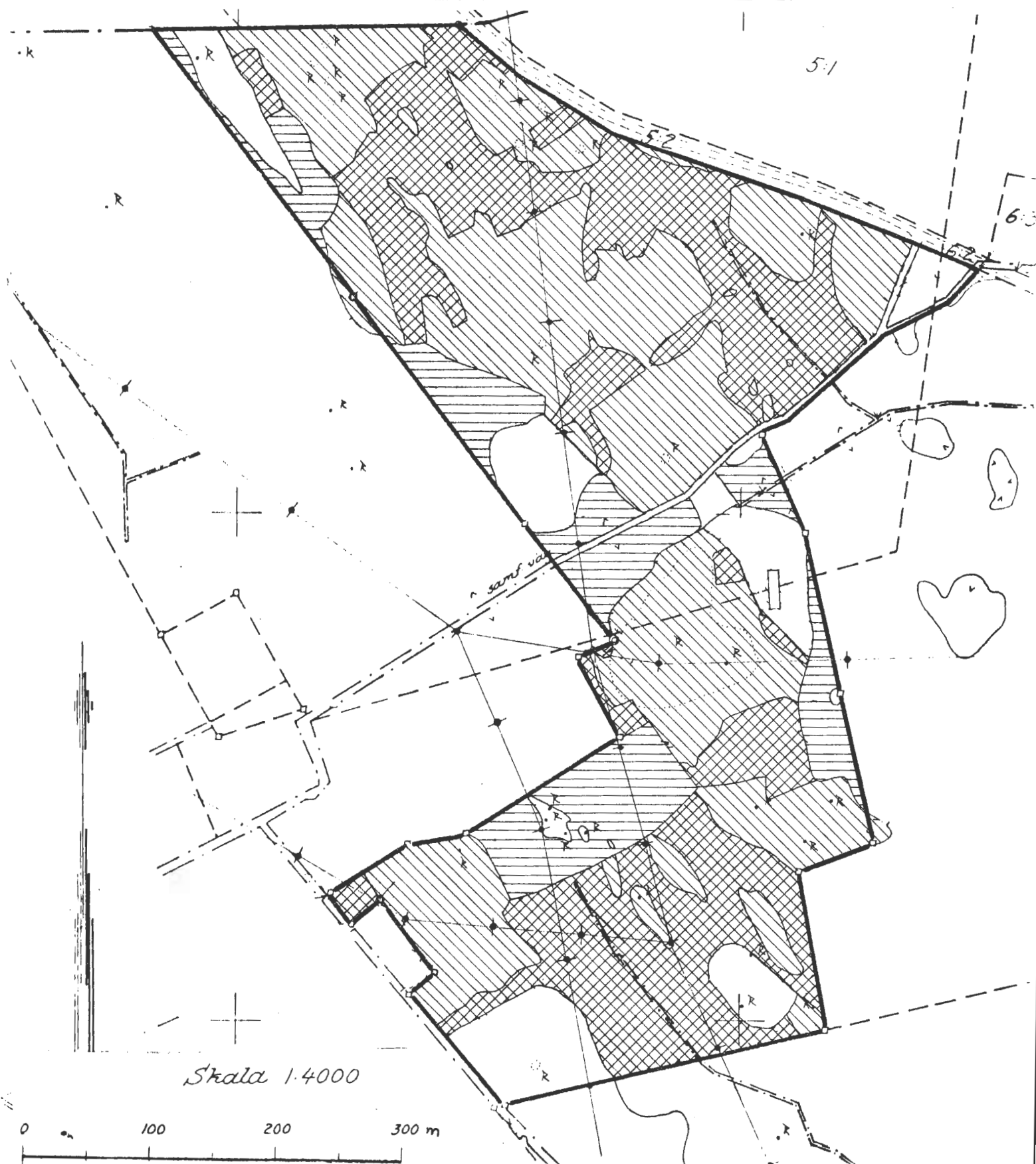
Övrig mark

BILAGA 8.

Tillhör länsstyrelsens
i Uppsala län beslut

1988-06-21

11.1211-791-88

HEMSTA NATURRESERVAT

På fastigheten Hemsta 1:3, Enköpings kommun

SKÖTSELKARTA

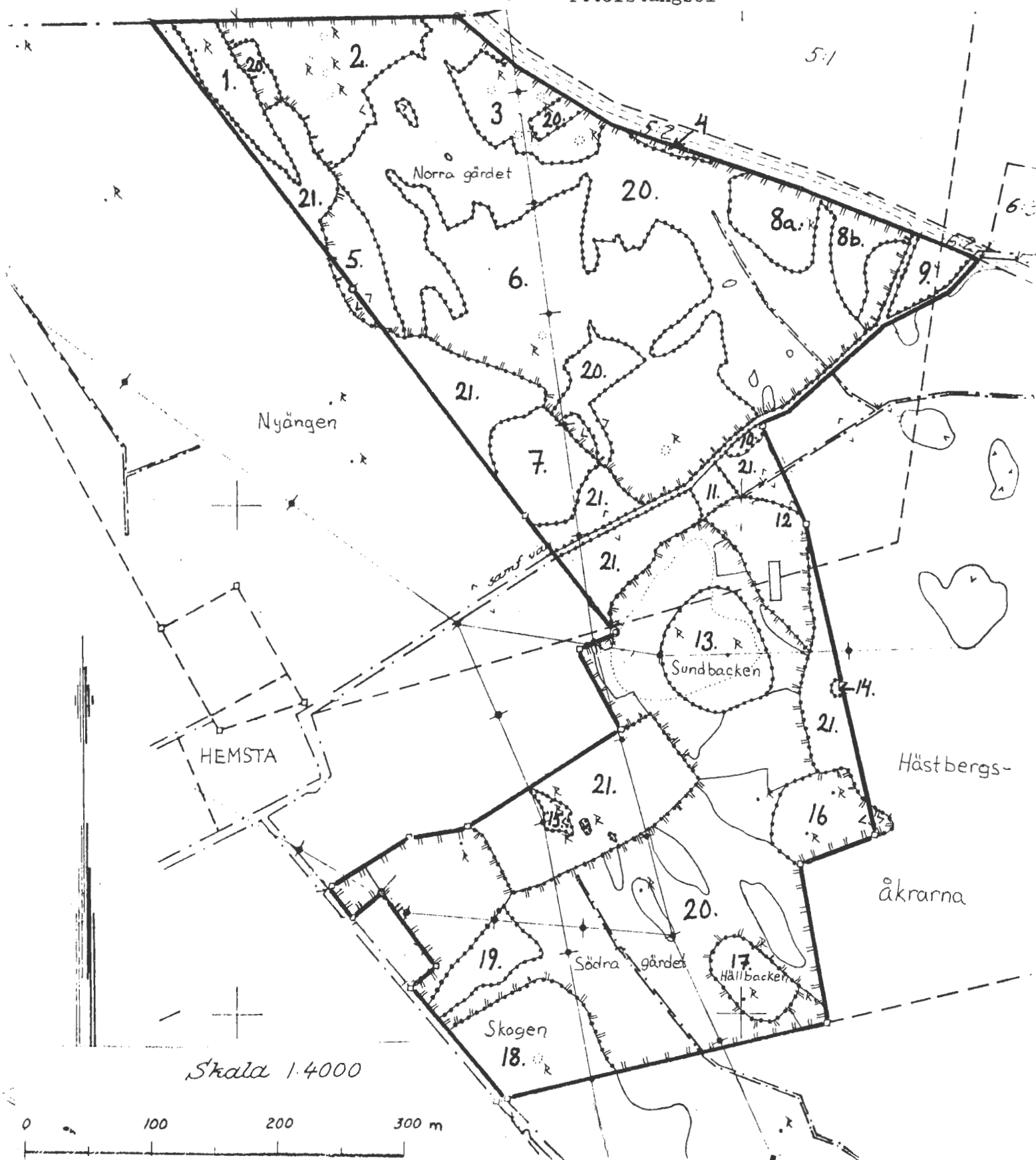
Teckenförklaring

	Reservatsgräns		Skötselområdesgräns
	Markslagsgräns	3.	Skötselområdesnummer

 Ytterstängsel

BILAGA 9.

Tillhör länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21
11.1211-791-88

HEMSTA NATURRESERVAT

På fastigheten Hemsta 1:3
Enköpings kommun

Tillhör länsstyrelsens
i Uppsala län beslut
1988-06-21

11.1211-791-88

ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Teckenförklaring

— Reservatsgräns
== Bilväg

— Stängsel

(P) Parkeringsplats

(←) Stängselgenomgång

(D) Soptunna

(T) Toalett

(J) Informationstavla

(V) Vägskilt

